

**”KOKO AJAN TUNTOSARVET PYSTYSSÄ”
VARHAINEN PUUTTUMINEN KIURUVEDEN PÄIVÄKODEISSA**

Opinnäytetyö

**Meri Heikura
Maija Rönkkö
Malla Ylönen**

**Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalikasvatus**

Hyväksytty __. __. ____ _____

Koulutusala: Sosiaali- ja terveysala	
Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto: Sosiaalikasvatus
Työntekijä/tekijät: Meri Heikura, Maija Rönkkö, Malla Ylönen	
Työn nimi: ”Koko ajan tuntosarvet pystyssä”. Varhainen puuttuminen Kiuruveden päiväkodeissa.	
Päiväys: 12.11.2009	Sivumäärä/liitteet: 47/5
Ohjaaja/ohjaajat: Marjaana Tuovinen	
Toimeksiantaja: Ylä-Savon lastensuojelun suunnitelma -projekti, Kiuruveden kaupunki	
Tiivistelmä: <p>Opinnäytetyössämme selvitimme, kuinka varhainen puuttuminen toteutuu päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta Kiuruveden päiväkodeissa. Tutkimme päivähoitoa ennaltaehkäisevänä lastensuojelutyönä sekä avohuollon tukitoimenpiteenä. Tutkimuksemme on osa Ylä-Savon lastensuojelun suunnitelma -projektia, jossa oli mukana neljä opinnäytetyöryhmää Savonia-ammattikorkeakoulusta. Osuutemme projektissa koostui kirjallisen työn lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointia ja sitä edistävien palvelujen tilaa kuvaavien taulukoiden kokoamisesta.</p> <p>Tutkimuksessamme käytimme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Aineiston keräsime ryhmäteemahaastatteluilla. Haastatteluja tehtiin yhteensä kolme, yksi jokaisessa Kiuruveden päiväkodissa. Aineiston analysoimisessa käytimme teorialähtöistä eli deduktiivista sisällönanalyysiä.</p> <p>Tutkimustuloksemme osoittivat, että varhaista puuttumista pidetään tärkeänä Kiuruveden päiväkodeissa. Lapsen kasvun tukemisen kannalta ennaltaehkäisevän työn koettiin olevan riittävää. Ongelmia ennaltaehkäisevän työn toteuttamisessa nähtiin olevan eniten vanhempien kanssa työskentelyssä ja vanhemmuuden tukemisessa. Haasteellisimpina päivähoidon interventioina koettiin huolen puheeksiottaminen vanhempien kanssa sekä lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettujen lasten tukemiseksi työntekijät kokivat päivähoidolla olevan käytössään paljon keinoja, kun työskentelyyn saadaan mukaan myös muita moniammatillisen verkoston toimijoita.</p>	
Avainsanat: päivähoito, varhainen puuttuminen, ennaltaehkäisevä lastensuojelu, avohuollon tukitoimenpide, moniammatillinen yhteistyö	
Luottamuksellisuus:	

Field of study: Social Services, Health and Sports	
Degree Programme: Degree Programme in Social Services	Option: Social Pedagogy
Author(s): Meri Heikura, Maija Rönkkö, Malla Ylönen	
Title of Thesis: ” Feelers up all the time”. Early childhood intervention in day-care centres of Kiuruvesi.	
Date: 12.11.2009	Pages/appendices: 47/5
Supervisor(s): Marjaana Tuovinen	
Project/Partners: Upper-Savo’s child welfare plan –project, town of Kiuruvesi	
Abstract: <p>The aim of our thesis was to find out, how early childhood intervention works in day-care centres of Kiuruvesi in employees’ point of view. We researched day care as a preventive child welfare and open welfare support measure. Our thesis is part of the Upper-Savo’s child welfare plan –project in which four groups of students from Savonia University of Applied Sciences took part. Our part of the project, besides the literary work, was to collect information and make charts about the state of children’s and the young’s welfare and services that could improve it.</p> <p>In our research we used a qualitative research method. We collected material with theme interviews that were made in groups. We made three interviews in total, one in each day-care centre of Kiuruvesi. In the analysis we used the deductive method of analysis.</p> <p>The results showed that in the day-care centres of Kiuruvesi the employees value early childhood intervention. They think that preventive child welfare is enough in supporting child’s growth. They said that biggest problems putting preventive child welfare into practice are working with parents and supporting parenthood. The most challenging intervention of day care is to bring up concerns with parents and making a declaration to child welfare. Employees of day-care centres think that day care has lots of means to support children that are in day care by open welfare measures of support when they work with other experts of multiprofessional co-operation.</p>	
Keywords: day care, early childhood intervention, preventive child welfare, open welfare support measure, multiprofessional co-operation	
Confidentiality:	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	5
2 PÄIVÄHOITO LASTENSUOJELUN VARHAISEN PUUTTUMISEN TOTEUTTAJANA.....	7
3 PÄIVÄKOTI VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	9
3.1 Lapsen kasvun tukeminen	9
3.2 Vanhemmuuden tukeminen ja kasvatuskumppanuus.....	10
3.3 Moniammatillinen yhteistyö varhaisessa puuttumisessa.....	11
3.4 Varhainen puuttuminen ennaltaehkäisevänä ja korjaavana toimintana	12
3.5 Varhainen puuttuminen Kiuruvedellä	14
4 VARHAISEN PUUTTUMISEN TARKASTELUA EKOLOGISEN TEORIAN NÄKÖKULMASTA	16
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
5.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	20
5.2 Tutkimusmenetelmän ja kohdejoukon valinta	20
5.3 Tutkimusaineiston keruu ja käsittely.....	21
5.4 Tutkimusaineiston analysointi.....	23
5.5 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden arviointi	24
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
6.1 Ennaltaehkäisevä toiminta.....	26
6.1.1 Kasvun tukeminen.....	26
6.1.2 Vanhemmuuden tukeminen.....	29
6.2 Korjaava toiminta.....	32
7 POHDINTA	39
LÄHTEET	44

LIITTEET

Liite 1 Kiuruveden kaupungin varhaiskasvatuspalvelut

Liite 2 Tutkimuksen kannalta olennaisia tuloksia selvitysosasta

Liite 3 Ylä-Savon lastensuojelun suunnitelman projektisopimus

Liite 4 Teemahaastattelurunko

Liite 5 Analyysirunko

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten tuen tarve yhteiskunnassamme on lisääntynyt ja moninaistunut. Tämän vuoksi varhaisen puuttumisen merkitystä on alettu korostaa ja toimintaa kehitetään jatkuvasti erilaisilla hankkeilla. Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi vuosina 2001–2004 valtakunnallista varhaisen puuttumisen Varpu-hanketta. Hankkeen pohjalta kunnat ovat alkaneet kehittää erilaisia varhaisen puuttumisen malleja sosiaali- ja terveyspalveluidensa piirissä. Lakisääteiseksi varhainen puuttuminen tuli vuonna 2008 uuden lastensuojelulain myötä. Laki painottaa varhaisen puuttumisen lisäksi lapsen etua ja ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön merkitystä.

Lastensuojelulaissa veloitetaan ensimmäistä kertaa kuntia tekemään itselleen lastensuojelun suunnitelman. Suunnitelman tarkoituksena on antaa kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista resursseista kuntien päättäjille ja palveluiden toteuttajille. Suunnitelmalla pyritään kehittämään lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavia palveluita. Ylä-Savossa laaditaan kaikille kunnille yhteinen lastensuojelun suunnitelma, jonka selvitystyö toteutettiin kuntien ja Savonia-ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Selvitystyö koostui tilastotietojen keräämisestä eri tietokannoista, kuten SotkaNetistä ja Tilastokeskuksesta, sekä kuntien eri toimijoilta. Tietojen kerääminen Savonia-ammattikorkeakoulussa jaettiin neljän opinnäytetyöryhmän kesken. Kerätyt tiedot käsittelevät lasten ja nuorten kasvuoloja ja hyvinvointin tilaa, lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä sekä ongelmia ehkäiseviä toimia ja palveluita sekä lastensuojelun tarvetta kunnissa. Valmiit tilastot julkaistaan Ylä-Savon lastensuojelusuunnitelma -raportissa, joka julkaistaan marraskuussa 2009 Savonia-ammattikorkeakoululla. Meidän osuutemme selvitystyöstä koski Kiuruvedettä, Sonkajärveä ja Vieremää. Opinnäytetyömme aihe nousi selvitysosassa käsitellyistä teemoista. Toteutimme tutkimuksemme Kiuruvedellä, koska siellä on useampi päiväkotikiukaan kuin Vieremällä ja Sonkajärvellä.

Kiuruvesi on pieni maalaiskaupunki, jossa oli vuoden 2009 alussa 9400 asukasta. Paras-hankkeen myötä Kiuruveden kaupunki tulee olemaan vuoden 2010 alusta osa uutta Ylä-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymää. Tämä tarkoittaa sitä, että erityispalvelut tuotetaan seudullisesti, mutta lähipalvelut, kuten päivähoito, järjeste-

tään yhä jokaisessa kunnassa erikseen. Kiuruvedellä päivähoito kuuluu tällä hetkellä perusturvalautakunnan alaisuuteen, mutta se on siirtymässä opetustoimen alaisuuteen.

Tutkimuksessamme käsittelemme Kiuruveden päivähoitoa ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna ja avohuollon tukitoimenpiteenä. Tutkimme varhaisen puuttumisen toteutumista päiväkodeissa työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksemme aineisto on kerätty keväällä 2009 haastatteleamalla päiväkotien työntekijöitä. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda esille päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia varhaisesta puuttumisesta. Työssämme kuvaamme, millaisia varhaisen puuttumisen toimintatapoja Kiuruveden päiväkodeissa tällä hetkellä on käytössä ja kuinka niitä voitaisiin mahdollisesti jatkossa kehittää.

Ennaltaehkäisevää lastensuojelua päiväkodeissa on tutkittu aiemminkin. Nuorten Ystävät Ry on toteuttanut vuosina 1999–2002 PÄRE eli Päivähoito resurssina -projektin. Sen tuloksena selvisi, että yksi tärkeimmistä päiväkodin ennaltaehkäisevän lastensuojelun toimintamuodoista on vanhempien ja viranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö. Hankaluutena nähtiin huolen tunnistaminen ja sen puheeksiottaminen. (Hautajärvi 2003, 102–104.) Eeva-Leena Onnismaa tutki vuonna 1999 päivähoitoa lastensuojelun avohuollontukitoimena selvityksessään Päiväkoti lastensuojelun tukitoimena – toiveiden tynnyri vai huolten hautomo. Selvityksestä kävi ilmi, että päiväkodin auttamismahdollisuudet lastensuojeluasioissa koetaan päiväkodin henkilökunnan mielestä hyväksi, muttei rajattomiksi. Päiväkodin perustehtävän mahdollisimman tasokas toteuttaminen nähtiin sen mukaan tärkeimpänä keinona auttaa lasta.

2 PÄIVÄHOITO LASTENSUOJELUN VARHAISEN PUUTTUMISEN TOTEUTTAJANA

Päivähoidolla ei ole aiemmin ollut normein säädettyä velvollisuutta varhaiseen puuttumiseen. Se on tuotu kuitenkin esille informaatio-ohjauksen keinoin esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmissa. (Huhtanen 2004a, 188–190.) Uuden lastensuojelulain myötä velvoite varhaiseen puuttumiseen on tullut myös päivähoidon (Lastensuojelulaki 2007/417, 4§). Varhaisen puuttumisen tavoitteena on ennaltaehkäistä lapsen hyvinvointia uhkaavia tekijöitä. Tavoitteena on lisäksi erilaisilla toimenpiteillä vastata lapsen erityisen tuen tarpeeseen poistamalla sekä lievittämällä lapsen kehityksen ja toimintakyvyn ongelmia. (Huhtanen 2004a, 190.)

Päivähoidossa varhaisella puuttumisella tarkoitetaan lapsen huolestuttavaan tilanteeseen puuttumista mahdollisimman varhain. Huoli voi koskea lapsen hyvinvointia, kehitystä, kasvuolosuhteita tai perheen elämäntilannetta. (Huhtanen 2004a, 188.) Varhaisen puuttumisen kanssa rinnakkain kulkee varhainen tukeminen. Näitä käsitteitä ei pystytä selkeästi erottamaan toisistaan, vaan niitä kumpaakin voidaan käyttää puhuttaessa huolen tunnistamisesta, sen puheeksiottamisesta sekä korjaavista toimenpiteistä. (Taskinen 2007, 18.) Varhaista tukemista toteutetaan mukauttamalla päiväkodin toimintaa vastaamaan paremmin lapsen tarpeisiin. Varhaisessa tukemisessa on kiinnitettävä huomiota lapsen elämänpiiriin ja ympäristöön kokonaisuutena. (Heinämäki 2005, 10–13.)

Päivähoito toteuttaa varhaista puuttumista ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna ja toimimalla lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä. Ennaltaehkäisevän lastensuojelun tavoitteena on edistää ja turvata lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ennaltaehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan eri palveluiden, kuten päivähoidon, piirissä annettavan erityisen tuen kautta silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. (Lastensuojelulaki 2007/417, 3§.) Ennaltaehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan lastensuojelun keinoja ehkäistä lastensuojeluasiakkuuksien syntymistä ja edistää eri viranomaisten yhteistyötä. Ennen kaikkea tarkoituksena on estää perheen pulmia kehittymästä vakavammiksi ja auttaa perhettä löytämään oma voimavarakeskeisyytensä. (Hautajärvi 2003, 117.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteet ovat aina ensisijaisia lastensuojelun tarpeessa olevalle perheelle tarjottavia palveluita (Lastensuojelulaki 2007/417, 36 §). Niillä tuetaan lasta tai perhettä heidän omassa elinympäristössään (Mikkola 2004, 77). Lastensuojelun tukitoimenpiteenä toimimisesta on tullut vuosien mittaan yksi päivähoiton perustehtävistä (Koivunen 2009, 16). Sillä pyritään parantamaan lapsen elämänlaatua sekä tuomaan säännöllisyyttä perheen ja lapsen elämään (Onnismaa 1999, 7).

Kun lapsi on sijoitettuna päivähoitoon avohuollon tukitoimenpiteenä, huomioidaan hänen lastensuojelun asiakassuunnitelmaan kirjatut tarpeensa toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Näitä tarpeita voivat olla esimerkiksi lapsen tarvitsema hoitoaika tai erityisen tuen järjestäminen. (Räty 2007, 206.) Päivähoidossa lastensuojelun tukimuotoina ovat päiväkotiryhmä itsessään sekä päivähoitossa annettava varhaiskasvatus ja esiopetus. Tarvittavaa tukea lapselle antavat perushoito, päiväjärjestys, pedagoginen toiminta, ihmissuhteet ja turvallisuus. Päiväkoti ehkäisee syrjäytymistä perustehtäväänsä toteuttamalla. (Koivunen 2009, 16.)

3 PÄIVÄKOTI VARHAISEN PUUTTUMISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Päivähoito on osa yhteiskunnallista palvelujärjestelmää ja tärkeä lapsiperheille tarjottava sosiaalipalvelu. Se on hyvin intensiivinen palvelumuoto ja sitä käyttää suurin osa lapsiperheistä. Tämän vuoksi päivähoidolla on suuret mahdollisuudet vaikuttaa perheiden elämään ja arkeen. (Junttila 2004, 13–14.) Laki lasten päivähoidosta määrittelee päivähoidolle yleiset tavoitteet. Niiden mukaan päivähoidon tehtävä on tukea lasten koteja heidän kasvatustehtävässään ja yhdessä kotien kanssa edistää lasten tasapainoista kehitystä. Tasapainoisen kehityksen tukemisella tarkoitetaan lapsen sosiaalista, fyysistä ja tunne-elämän kehitystä tukevaa ja yksilölliset tarpeet huomioonottavaa toimintaa. Lisäksi päivähoidon pitää tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet sekä suotuisa kasvuympäristö. (Laki lasten päivähoidosta 1973/36, 2a §.)

3.1 Lapsen kasvun tukeminen

Päivähoito pyrkii saavuttamaan sille asetetut tavoitteet hoidon, kasvatuksen ja opetuksen keinoin. Sosiaalialalla käytetään usein opetuksen sijaan sanaa ohjaus, jota käytämme työssämme. Hyvä hoito on perusta kaikelle toiminnalle varhaiskasvatuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen perustarpeista huolehditaan, jolloin lapsella on mahdollisuus suunnata huomionsa toisiin lapsiin, toimintaan ja ympäristöön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15–16.) Käsitteenä hoito sisältää hoivan, jolla pyritään lapsen hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunteen saavuttamiseen lämpimässä vuorovaikutuksessa (Koivunen 2009, 12). Kasvatuksella taas tarkoitetaan ihmisten muovaamaa sosiaalista vuorovaikutusta sekä sosialisatioprosessia, jossa yksilö kasvaa yhteiskunnan jäseneksi. Kasvatus on sidoksissa arvoihin, jotka määrittävät toiminnan tavoitteet. (Kuokkanen 2006, 10.) Ohjaus on lapsen kehityksen tukemista, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa lapsen, kasvattajan ja ympäristön välillä. Ohjaaminen on konkreettista kasvatustoimintaa, jossa on läsnä kasvatustietoisuus. Ohjauksen tavoitteena on, että lapsi voisi jossain vaiheessa suoriutua itse ohjattavista asioista. (Virolainen 2006, 144.) Päivähoidossa lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan pitkälti arjen perustilanteissa (Koivunen 2009, 62).

Lapsen kasvua ja kehitystä seurataan päivähoitossa lapsihavainnoinnilla. Lapsen toimintaa arjen tilanteissa tarkkailemalla saadaan tietoa siitä, kuinka lapsi selviytyy omassa toimintaympäristössään. Havainnoinnin avulla voidaan myös arvioida, millaisia tukimuotoja lapsi mahdollisesti tarvitsee. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2007, 167.) Jos lapsen kehitys aiheuttaa päiväkodin työntekijöissä huolta, voi lasta havainnoida myös joku muu asiantuntija, kuten erityislastentarhanopettaja (Eriksson & Arnkil 2005, 12).

3.2 Vanhemmuuden tukeminen ja kasvatuskumppanuus

Lapsen kasvun tukemisen lisäksi laki lasten päivähoitosta (1973/36, 2a §) määrittelee päivähoiton henkilöstölle velvollisuuden tukea vanhemmuutta. Vanhemmuutta tuetaan perheen yksilölliset tarpeet huomioiden (Koivula 2004, 77). Koska suuri osa lapsen kasvatustoiminnasta tapahtuu lapsen kotona kotikasvatuksena, päiväkodin ja kodin yhteistyö on hyvin tärkeää. Yhteistyön avulla pyritään takaamaan, että lapsen kasvatusta hänen eri elämäntilanteissaan olisi mahdollisimman yhdenmukaista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Päivähoiton ja kodin yhteistyö koostuu kotikasvatuksen tukemisesta, kasvatusvastuun jakamisesta ja vanhempien osallisuudesta. Tätä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuuden periaatteita ovat luottamus, kunnioitus, kuuleminen ja dialogi. Ensimmäinen kasvatusvastuu on aina vanhemmalla, mutta työntekijällä on koulutuksensa tuoma ammatillinen tieto ja osaaminen. Lapsen edun kannalta on tärkeää yhdistää vanhempien ja työntekijöiden tiedot ja kokemukset. Vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta on työntekijällä. (Koivunen 2009, 151–153.)

Toimivan kasvatuskumppanuuden merkitys korostuu varhaista puuttumista suunniteltaessa ja toteutettaessa. Kun yhteistyö kodin kanssa toimii hyvin, on helpompaa tukea perhettä ja ottaa huoli puheeksi. (Koivula 2004, 81.) Huolen puheeksiottaminen on menetelmä, jolla toteutetaan varhaista puuttumista keskustelemalla havaitusta huolesta kunnioittavasti asianomaisten kanssa (Eriksson & Arnkil 2005, 12). Lapsesta herän-

neestä huolesta keskustellaan ensin työyhteisössä, jonka jälkeen huoli otetaan puheeksi lapsen vanhempien kanssa. Heidän kanssaan arvioidaan yhdessä, tarvitseeko lapsi erityistä tukea. (Koivunen 2009, 24–27.) Huolen puheeksiottamisen tavoitteena on yhteistyön aikaansaaminen ja asioiden eteenpäin vieminen (Eriksson & Arnkil 2005, 29).

Kasvatustyössä tarvitaan päivähoiton työntekijän asiantuntijuuden lisäksi myös vanhempien asiantuntijuutta (Koivunen 2009, 156). Kun kahden asiantuntijan tietämys yhdistetään, puhutaan jaetusta asiantuntijuudesta. Jaetulla asiantuntijuudella tarkoitetaan prosessia, jossa useat ihmiset jakavat tietoon, suunnitelmiin ja tavoitteisiin liittyviä voimavaroja saavuttaakseen päämäärän, johon yksittäinen ihminen ei kykene. (Karila & Nummenmaa 2001, 23.) Työntekijän asiantuntijuus koostuu kasvatukseen sekä lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvästä tiedosta, kun taas vanhempien asiantuntijuus on yksilökohtaisempaa, omaan lapseen kohdistuvaa tietoa (Koivunen 2009, 156).

Avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettujen lasten perheiden kanssa kasvatuskumppanuutta ja vanhemmuuden tukemista tehdään tiiviimmin. Kun perhe on lastensuojelun asiakkaana, viranomaiset ovat jo kyseenalaistaneet vanhemmuuden riittävyyden. Riittävän hyvää vanhemmuutta on vaikea määritellä, koska jokaisella vanhemmalla ja työntekijällä on oma näkemyksensä siitä, mikä on normaalia ja tarkoituksenmukaista vanhemmuutta lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Vanhemmuutta arvioidaan sen mukaan, kuinka hyvin vanhemmat kykenevät vastamaan lapsensa tarpeisiin. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 91–94.)

3.3 Moniammatillinen yhteistyö varhaisessa puuttumisessa

Yksi varhaisen puuttumisen keskeisistä piirteistä on moniammatillinen lähestymistapa, koska usein lapsen huolestuttavan tilanteen korjaaminen vaatii eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä (Huhtanen 2004a, 188). Päiväkotityössä moniammatillinen yhteistyö voidaan jakaa sekä sisäiseen että ulkoiseen moniammatillisuuteen. Sisäisellä moniammatillisuudella tarkoitetaan jaettua asiantuntijuutta päiväkodin työntekijöiden kesken. Ulkoisella moniammatillisuudella tarkoitetaan yhteistyötä ja jaettua asiantuntijuutta muiden lasten ja perheiden kanssa työskentelevien toimijoiden kanssa. (Karila

& Nummenmaa 2001, 41–42.) Ulkoinen moniammatillinen yhteistyö poistaa eri toimijoiden päällekkäistä työtä sekä lapsen ja perheen asioihin liittyviä ristiriitaisuuksia. Kaikilla osapuolilla on myös mahdollisuus oppia toisiltaan, kysyä konsultointia sekä saada lapsesta ja perheestä kokonaisvaltainen näkemys. Ulkoisessa moniammatillisessa yhteistyössä on muistettava, että lapsen ja perheen asioista voidaan puhua eri toimijoiden kesken vain salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden rajoissa ilman vanhempien lupaa. (Koivunen 2009, 13.)

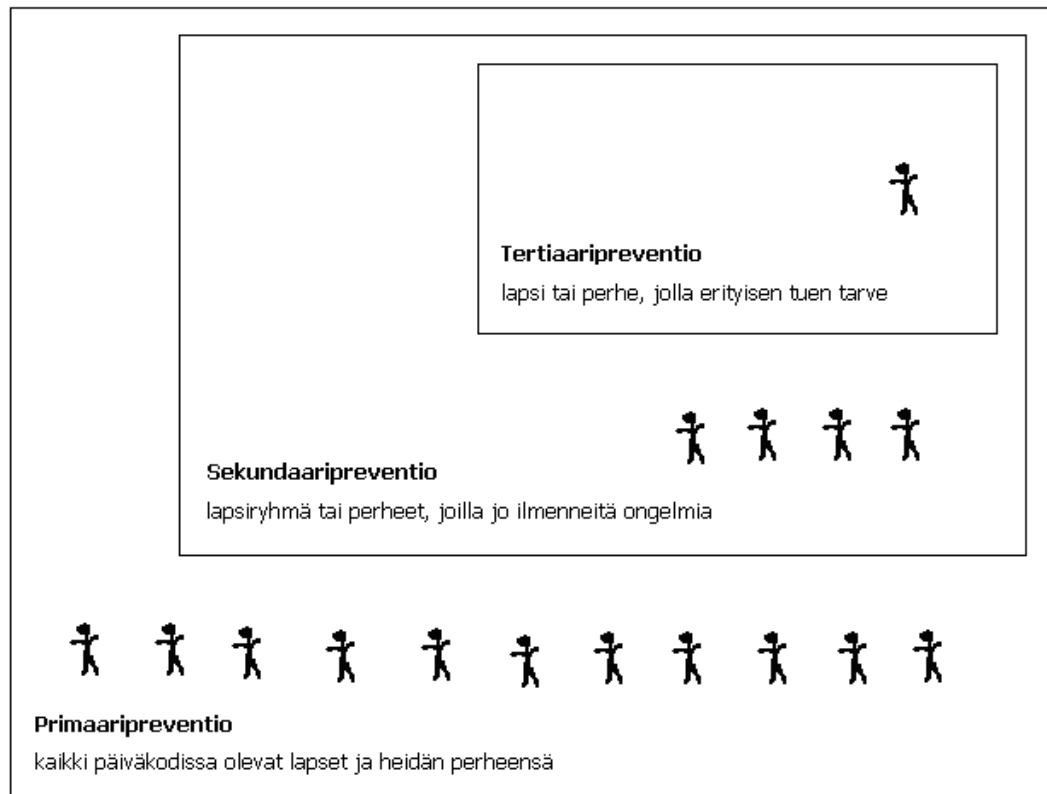
Moniammatillinen yhteistyö edellyttää osapuolten roolien selkeyttä, päätöksentekoon osallistumista ja vastuuta (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 15–16). Moniammatillisessa yhteistyössä joudutaan ylittämään ammattikuntien sekä oman ammattiroolin ja asiantuntijuuden rajoja. Rajoja ylittämällä saadaan kaikkien toimijoiden näkökulmat esiin ja niistä voidaan luoda yhteinen näkemys ongelman ratkaisemiseksi. (Huhtanen 2004b, 86.)

3.4 Varhainen puuttuminen ennaltaehkäisevänä ja korjaavana toimintana

Varhainen puuttuminen jaotellaan interventioon ja preventioon (Huhtanen 2004a, 188). **Interventiolla** tarkoitetaan väliintuloa, joka toteutetaan ennaltaehkäisevänä tai korjaavana toimintana. Tällöin puhutaan implementaatiosta eli ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttamisesta. (Huhtanen 2004b, 43.) Interventiolla pyritään vaikuttamaan lapsen tai ryhmän käyttäytymiseen (Huhtanen 2004a, 188). Sillä tarkoitetaan kaikkia perheen sekä viralliselta että epäviralliselta sosiaaliselta verkoltaan saamia ja perheelle hyödyllisiä tukimuotoja, jotka vaikuttavat suorasti tai epäsuorasti lapsen, vanhempien ja koko perheen toimintaan (Mattus 2001, 27).

Preventiolla tarkoitetaan ennaltaehkäisevää toimintaa. Se toteutuu erilaisten interventioiden avulla. Yleensä preventiossa erotetaan kolme eri tasoa (kuvio 1): ongelmien ehkäisy, ohjaus ja korjaavat toimet, jotka eroavat toisistaan ajankohdaltaan ja päämäärältään. Primaariprevention tarkoituksena on jollain interventiolla vähentää ja ehkäistä ongelmien ilmenemistä yhteisössä. Primaaripreventio kohdistuu koko normaaliväestöön. Sekundaaripreventio eli aikainen interventio kohdistuu johonkin tiettyyn erityisryhmään, jolla on jo ilmennyt ongelmia. Sekundaariprevention tarkoituksena on vä-

hentää näitä jo ilmenneitä ongelmia ohjauksella. Tertiaaripreventiossa pääpaino on kuntouttavissa toimenpiteissä, joilla minimoidaan jo olemassa olevien häiriöiden aiheuttamaa toimintakyvyttömyyttä. Se kohdistuu yksilöihin tai perheisiin, joissa on jo pidemmälle kehittyneitä ongelmia. Tertiaaripreventio pyrkii korjaamaan näitä ongelmia ja ehkäisemään niiden kehittymistä suuremmiksi. (Huhtanen 2004a, 191.)

KUVIO 1. Prevention kolme tasoa päivähoidossa.

Interventio ja preventio jäsentävät työssämme varhaisen puuttumisen prosessia. Interventiolla tarkoitamme kaikkia toimia, joilla päivähoidon henkilökunta toteuttaa varhaisista puuttumista. Yleensä päivähoidon tarjoaminen avohuollon tukitoimenpiteenä nähdään jo lastensuojelullisena toimenpiteenä, jolloin ei kyseessä enää olisi varhainen puuttuminen. Kuitenkin työssämme näemme päivähoidon avohuollon tukitoimena ennaltaehkäisevänä interventiona, jolla ehkäistään suurempien ongelmien syntymistä ja lopulta lapsen huostaanottoa. Tällöin kyseessä on päivähoidon ja lastensuojelun yhdessä toteuttama tertiaaripreventio. Vaikka lapsi on tällöin jo lastensuojelun asiakkaana, päivähoito toteuttaa hänen kohdallaan edelleen kuntouttavaa toimintaa varhaisen

puuttumisen interventioiden kautta. Näemme, että päivähoidossa primaaripreventiolla tarkoitetaan kaikkea päivähoidossa tapahtuvaa varhaiskasvatustyötä, joka on kaikille päivähoidossa oleville lapsille yhteneväistä. Sekundaaripreventiolla tarkoitamme erityisryhmiin kohdistuvaa ennaltaehkäisevää työtä, esimerkiksi haastavasti käyttäytyvien lasten ohjaamista ja tukemista kasvatuksellisin keinoin päiväkodin arjessa. Tertiaaripreventio taas on tiettyyn yksilöön kohdistuvaa ennaltaehkäisevää työtä, kuten erityisen tuen suunnittelua ja toteuttamista lapselle, jolla on jo todettuja vaikeuksia. Työssämme tarkoitamme sillä esimerkiksi toiminnan mukauttamista tai henkilökohtaisen avustajan kanssa työskentelyä.

Koska päivähoidon tehtävä on myös tukea vanhemmuutta, päivähoidon ennaltaehkäisevät tasot koskevat työssämme myös vanhemmuuden tukemista. Primaaripreventio koskee näin ollen kaikkia perheitä, joiden kanssa toteutetaan kasvatuskumppanuutta ja joita ohjataan yleisesti lasten kasvatukseen liittyen. Sekundaaripreventio kohdistuu perheisiin, joilla päivähoito on havainnut tuen tarpeita kasvatukseen tai vanhemmuuteen liittyen. Sekundaaripreventiolla pyritään ohjaamaan ja tukemaan perheitä juuri niillä alueilla, joilla tuen tarpeita on ilmennyt. Tertiaaripreventio kohdistuu tiettyyn perheeseen tai vanhempaan, jolla on havaittu vakavia tuen tarpeita. Esimerkiksi, jos vanhemmalla on havaittu mielenterveys- tai päihdeongelmia, kyseistä vanhempaa havainnoidaan päivähoidossa tehostetusti ja tarpeen tullen hänet ohjataan tarvitsemiensa palvelujen piiriin.

3.5 Varhainen puuttuminen Kiuruvedellä

Kiuruveden kaupungissa järjestetään kokopäivähoitoa 1–6-vuotiaille lapsille kahdessa päiväkodissa (liite 1). Yhtylän päiväkodissa on kaksi osastoa, joissa molemmissa on 21 hoitopaikkaa. Yhtylässä työskentelee kolme lastentarhanopettajaa ja kolme lastenhoitajaa. Lähteen päiväkodissa on yksi 21-paikkainen osasto, jossa työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa ja yksi lastenhoitaja. Lisäksi Puistolán avoimessa päiväkodissa järjestetään keskitetysti esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoitoa sekä avointa toimintaa kotona lapsiaan hoitaville perheille. Puistolassa työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa ja kaksi lastenhoitajaa. Päiväkodeissa työskentelee myös yhteensä viisi erityisavustajaa ja päiväkotiaavustajia tarpeen mukaan. Kiuruvedellä on edellä mainittujen

lisäksi kiertävä erityislastentarhanopettaja. Päiväkotihoidon lisäksi on saatavilla myös perhepäivähoitoa ryhmäperhepäivähoitona tai hoitajien kotona. Päivähoidon ylin esimies on perusturvajohtaja, jonka alaisuudessa päivähoidonjohtaja työskentelee. Päivähoidonjohtajan alaisuudessa työskentelevät päiväkotien johtajat sekä perhepäivähoidon ohjaaja, jotka vastaavat omista yksiköistään. (Peltola 2009.) Kiuruvedellä vuonna 2008 yli puolet 0–6-vuotiaista lapsista oli perhepäivähoidossa. Päiväkotihoidossa lapsia oli 87 (liite 2).

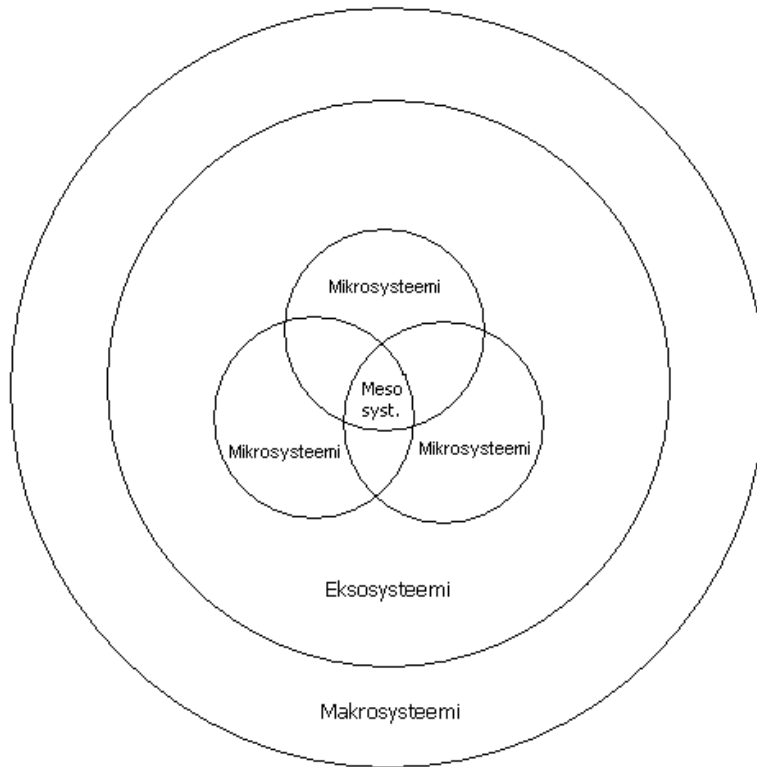
Kiuruvedellä lapset, joille tarjotaan päivähoitoa avohuollon tukitoimenpiteenä, pyritään hajauttamaan päiväkoteihin ja perhepäivähoitajille. Alkuvuodesta 2009 jokaisessa päiväkodissa oli keskimäärin kaksi lastensuojelun asiakkaana olevaa lasta. Erityisen tuen tarpeesta esityksen tekee kiertävä erityislastentarhanopettaja ja päätöksen erityisavustajan saamisesta päivähoidonjohtaja. (Peltola 2009.) Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon tulleen lapsen kohdalla päivähoiton tehtävä Kiuruvedellä on tukea lasta kasvatuksellisesti. Päivähoidon työntekijät, lapsen perhe ja sosiaalityöntekijä laativat yhdessä työskentelyn tavoitteet, keinot niiden saavuttamiseksi sekä seuraavat tavoitteiden toteutumista. (Kiuruveden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 35.)

Kiuruvedellä on vuodesta 2004 alkaen toiminut moniammatillisen verkostoyhteistyön kehittämisryhmä, joka koostuu lapsi- ja perhepalveluiden edustajista ja kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Sen tavoitteena on kaupungin opetus-, sosiaali- sekä terveystoimen yhteistyökäytänteiden ja periaatteiden kehittäminen. Moniammatillisen yhteistyön keskeisenä tavoitteena Kiuruvedellä on mahdollisimman varhaisen tuen tarjoaminen lapselle ja hänen perheelleen. (Kiuruveden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 35.)

4 VARHAISEN PUUTTUMISEN TARKASTELUA EKOLOGISEN TEORIAN NÄKÖKULMASTA

Tutkimuksemme viitekehystenä on Urie Bronfenbrennerin kehittämä ekologinen teoria. Ekologisen teorian mukaan ympäristö koostuu sisäkkäin rakennetuista järjestelmistä, joita ovat mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemi (kuvio 2). Ekologisen teorian perusolettamuksena on, että lapsen kehitys tapahtuu yksilön ja hänen eri ympäristöjensä välisenä vuorovaikutuksena. Teorian mukaan lapsi ei ole vain eri ympäristöjen vaikutuksen kohde, vaan hän vaikuttaa myös itse ympäristöihin, joissa toimii. Kyse on siis molemminpuolisesta vuorovaikutuksesta. (Bronfenbrenner 1979, 3.) Lapsen kehitykseen vaikuttavana ympäristönä ei nähdä vain hänen lähiympäristöään, vaan ympäristö sisältää myös lähiympäristöjen väliset suhteet ja laajemmat ulkopuoliset ympäristövaikutukset. Kaikki ympäristöjen vaikutukset eivät ole suoria, vaan ne vaikuttavat lapseen myös välillisesti. (Puroila & Karila 2001, 205–208.) Opinnäytetyössämme käytämme kyseistä teoriaa apuna tutkimusasetelman hahmottamisessa. Emme tarkastele teoriaa lapsen kasvun näkökulmasta, vaan hahmotamme sen avulla eri toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja niihin vaikuttavia ulkopuolisia tekijöitä.

KUVIO 2. Bronfenbrennerin ekologisen teorian systeemit.

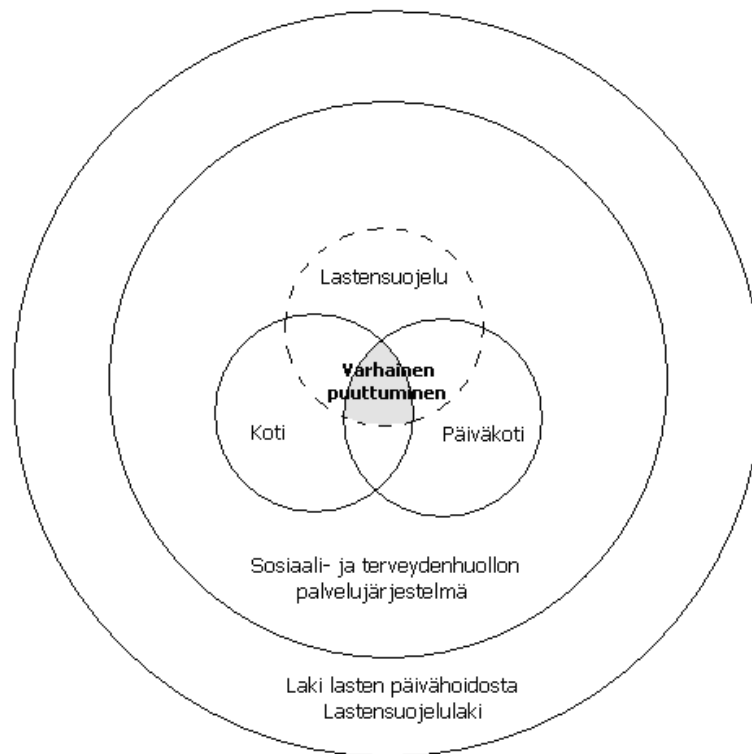
Mikrosysteemi on toimintojen, roolien ja henkilöiden suhteiden välinen kokonaisuus, jonka lapsi kokee jossain tietyssä konkreettisessa ympäristössä. Koti ja päiväkotit ovat lapselle ympäristöjä, joissa hän on läsnä konkreettisesti ja vuorovaikutussuhteessa toisten ihmisten kanssa. (Bronfenbrenner 1979, 22.) Päiväkoti lapsen lähiympäristönä koostuu erilaisista varhaiskasvatuksellisista toiminnoista, päiväkodin työntekijöiden, lasten ja heidän vanhempiansa rooleista ja heidän välisistään suhteista (Puroila & Karila 2001, 208). Mikrotasolla kohtaavat tutkimuksemme keskeisinä toimijoina kaikkien päiväkodeissa olevien lasten kohdalla päiväkotit ja lasten vanhemmat. Päivähoitoon avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitettujen lasten kohdalla päiväkodin ja lasten vanhempien lisäksi mikrosysteeminä on myös lastensuojelu. Varhaista puuttumista toimitetaan kaikkien näiden toimijoiden yhteistyönä kasvatuskumppanuudessa.

Mesosysteemillä tarkoitetaan lapsen kahden tai useamman lähiympäristön välisiä yhteyksiä. Siihen kuuluvat mikrosysteemien välillä tapahtuva virallinen ja epävirallinen

kommunikointi, mikrosysteemien välinen toiminta sekä mikrosysteemien asenteet toisiaan kohtaan. Yleisesti tätä systeemiä kutsutaan vuorovaikutuksen tasoksi. (Bronfenbrenner 1979, 25.) Työssämme tarkastelemme varhaista puuttumista mikrosysteemien välisenä yhteistyönä eli keskitymme mesosysteemissä tapahtuvaan toimintaan. Päiväkodissa moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden välillä, kasvatuskumppanuus ja jaettu asiantuntijuus toteutuvat mesosysteeminä.

Eksosysteemillä tarkoitetaan lapsen ulottumattomissa tapahtuvaa vuorovaikutusta, joka vaikuttaa välillisesti lapseen mikro- ja mesosysteemien kautta (Huhtanen 2004a, 194). Lapsi ei ole eksosysteemissä aktiivinen toimija, vaan vaikutus kohdistuu eksosysteemistä lapseen (Bronfenbrenner 1979, 25). Tähän systeemiin kuuluu koko palvelujärjestelmä. Esimerkiksi vanhempien käyttämät palvelut vaikuttavat myös lapsen hyvinvointiin välillisesti. (Huhtanen 2004a, 194.) Päiväkodissa lapseen vaikuttavalla välillisellä toiminnalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi kasvatuskumppanuutta. Vaikka lastensuojelu ja päivähoito kuuluvat palveluina sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään ja ovat näin ollen osa eksosysteemiä, työmme kannalta niiden oleellinen toiminta tapahtuu mikrosysteemeissä. Varhaista puuttumista tutkiessamme ei ole oleellista käsitellä päivähoitoa ja lastensuojelua yleisesti palveluina, vaan niiden käytännön toimintaa mesosysteemissä.

Makrosysteemillä tarkoitetaan muiden systeemien yhdenmukaisuuksia ja niihin vaikuttavia lakeja, ideologioita sekä uskomusjärjestelmiä (Bronfenbrenner 1979, 26). Se on poliittista, taloudellista ja kulttuurista toimintaa, joka vaikuttaa muihin systeemeihin (Huhtanen 2004a, 194). Makrosysteeminä työssämme on yhteiskunta, joka määrittelee ja kehittää varhaista puuttumista erilaisten ohjelmien, kuten Varpu-hankkeen kautta. Velvoite varhaiseen puuttumiseen tulee yhteiskunnalta lastensuojelulaista (kuvio 3). Myös velvoite lastensuojelun suunnitelman tekemiseen tulee lastensuojelulaisista, joten tutkimuksemme selvitysosa sijoittuu teorian mukaan makro- ja eksosysteemeihin. Selvitysosassa käsiteltävät asiat sijoittuvat eksosysteemiin, eli tutkimuksemme sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään.

KUVIO 3. Varhainen puuttuminen päiväkodissa Bronfenbrennerin ekologista teoriaa soveltaen.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on vaikeampi mitata kuin määrällisen tutkimuksen. Tämän vuoksi laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tutkijat yleensä kuvaavat tarkasti, mitä he ovat tutkimuksessaan tehneet ja miten ovat saatuihin tuloksiin päätyneet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 217.) Seuraavassa esittelemme tutkimustehtävämme ja tutkimuskysymykset sekä tuomme esiin vaihe vaiheelta, kuinka olemme oman tutkimuksemme toteuttaneet. Lopuksi olemme pohtineet tutkimuksemme luotettavuutta ja eettisyyttä.

5.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkimustehtävänäimme oli selvittää, kuinka varhainen puuttuminen toteutuu päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta Kiuruveden päiväkodeissa. Tutkimuskysymyksiämme olivat:

1. Kuinka lastensuojelun ennaltaehkäisevä toiminta eli preventio päiväkodeissa toteutuu?
  - Millaisesta toiminnasta ennaltaehkäisevä työ koostuu?
  - Kuinka riittäväksi ennaltaehkäisevä työ päiväkodeissa koetaan?
2. Kuinka varhaisen puuttumisen interventiot päiväkodeissa toteutuvat?
  - Millaisista interventioista työ koostuu ja kuinka ne koetaan?
  - Millaisena avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten kanssa tehtävä työ koetaan?

5.2 Tutkimusmenetelmän ja kohdejoukon valinta

Tutkimukssamme käytimme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, jonka lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tästä syystä menetelmässä käytetään tiedonkeruun instrumenttina ihmistä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman monipuolisesti. (Hirsjärvi ym. 2005, 152–155.) Jokainen tutkimuskohde nähdään ainutlaatuisena. Yleisin tiedonkeruume-

netelmä on haastattelu, jossa tutkija ja tutkittava ovat vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 22–23.) Valitsimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska tahtoimme saada valitsemastamme aiheesta syvällistä tutkimustietoa.

Valitsimme kohdejoukoksi tutkimukseemme Kiuruveden kaupungin päiväkotien työntekijät. Jokaisesta päiväkodista valittiin kolme työntekijää niin, että jokaisessa haastatteluryhmässä oli sekä lastentarhanopettajia että lastenhoitajia. Näin pyrimme varmistamaan sen, että saisimme mahdollisimman laajan kokonaiskuvan aiheesta eikä tutkimustulos toisi esille vain yhden ammattiryhmän näkökulmaa. Haastatteluissa oli mukana yhteensä neljä lastentarhanopettajaa, neljä lastenhoitajaa ja yksi erityisavustaja. Heidän työkokemuksensa vaihteli muutamasta vuodesta yli 30 vuoteen. Suurimmalla osalla haastateltavista oli yli kymmenen vuoden kokemus alalta.

5.3 Tutkimusaineiston keruu ja käsittely

Lastensuojelun suunnitelman selvitysosaa varten keräsimme tilastotiedot valmiista tilastotietokannoista sekä suoraan eri viranomaisilta. Apuna tietojen keruussa käytimme lastensuojelun suunnitelmapohjaa, joka on Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön laatima kokonaisuus lastensuojelun suunnitelman tekoa varten. Se sisältää tarkat aihealueet, joista selvitimme osat yhdestä kolmeen. Näitä aihealueita ovat lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut sekä lastensuojelun tarve kunnassa. Keräämämme tiedot kokosimme taulukoiksi, jonka jälkeen niiden jatkotyöstämisestä vastasi Savonia-ammattikorkeakoulun yliopettaja. Valmiit tilastot tulevat olemaan pohjana Ylä-Savon yhteisen lastensuojelun suunnitelman laatimiselle.

Keräsimme syventävää osaa varten tutkimusaineistomme teemahaastatteluin. Teemahaastattelun ominaispiirteenä on muun muassa se, että haastateltava tietää jo ennalta jotain käsiteltävästä asiasta. Tutkija on laatinut keskeisten käsitteiden pohjalta haastattelutilanteeseen haastattelurungon. Tarkkoja kysymysmuotoja ei ole määritelty ja teemojen järjestystäkin voidaan tilanteen mukaan vaihdella. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47.)

Laadimme haastatteluja varten teemahaastattelurungon (liite 3), joka koostui kolmesta teemasta. Nämä teemat nousivat esiin työtämme ohjaavasta teoriasta. Kukin teema koostui pienemmistä, tutkimuksen kannalta olennaisista osa-alueista. Osa-alueiden alle kokosimme apukysymyksiä, joilla ohjasimme keskustelua tarvittaessa. Tällä halusimme varmistaa, että saisimme esiin jokaisesta teemasta tutkimuksen kannalta tärkeän tiedon. Teimme koehaastattelun eräälle lastentarhanopettajan virassa työskentelevälle henkilölle. Koehaastattelun jälkeen korjasimme teemahaastattelurunkoa saamamme palautteen ja omien havaintojemme pohjalta. Lisäsimme tässä vaiheessa runkoon teemojen osa-alueisiin liittyvät apukysymykset.

Toteutimme haastattelut ryhmäteemahaastatteluina, sillä halusimme, että haastateltavat voisivat keskustella asioista keskenään ja täydentää toistensa ajatuksia. Teimme yhteensä kolme ryhmähaastattelua maaliskuussa 2009, yhden jokaisessa Kiuruveden päiväkodissa. Haastatteluajankohdat sovimme kunkin päiväkodin kanssa erikseen ja esitimme etukäteen toiveen, että haastattelussa olisi mukana kolmesta neljään työntekijää, joiden joukossa olisi sekä lastenhoitajia että lastentarhanopettajia. Haastattelut toteutettiin alle 6-vuotiaiden päiväkodeissa lasten nukkuessa ja esikoululaisten päiväkodissa palaveripäivänä. Yksi haastattelu kesti yleensä noin puolitoista tuntia. Vuorottelimme päähaastattelijan, apuhaastattelijan ja muistiinpanojen kirjoittajan rooleja. Näin ollen jokainen meistä sai kokemusta kustakin roolista. Teemahaastattelurunko toimi hyvin haastattelutilanteissa ja totesimme apukysymykset hyvin tarpeelliseksi.

Haastattelut sujuivat pääasiallisesti hyvin. Yleisinä häiriötekijöinä olivat taustääänet ja tilojen huono ilmanlaatu. Keskustelu sujui ryhmien kanssa luontevasti alkujännityksen lauettua. Ryhmästä riippuen ohjasimme keskustelua enemmän tai vähemmän apukysymyksillä. Suurin osa haastateltavista oli innostunut aiheestamme ja haastatteluun osallistumisesta. Haastatteluaineistoissa nousi esiin samoja keskeisiä asioita, mutta eroja oli siinä, kuinka käytännönläheisesti ja tunnepitoisesti niistä keskusteltiin.

Nauhoitimme kaikki haastattelut kahdella nauhurilla. Lisäksi muistiinpanojen kirjoittaja kirjasi ylös puheenvuoroja, jotta aineistoa litteroitaessa tunnistaisimme mahdollisimman helposti puhujat. Litteroimme nauhoitetut haastattelut eli kirjoitimme ne sanatakkasti kirjalliseen muotoon. Jokainen meistä litteroi yhden haastattelun. Litteroidut

tekstit tallensimme tietokoneelle. Litteroinnissa käytimme apuna koodausta, jolloin jokaiselle kohdehenkilölle ja päiväkodille luotiin omat koodit. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 68 sivua. Litterointi onnistui hyvin, mutta välillä se oli työläämpää taustaäänien ja työntekijöiden hiljaisten äänensävyjen takia. Esille tuli myös ryhmähaastattelujen yleinen ongelma eli haastateltavien päällekkäin puhuminen. Litterointivaiheessa huomasimme myös, että puheenvuorojen kirjaaminen haastattelutilanteissa oli turhaa, sillä äänet olivat kuitenkin helposti tunnistettavissa nauhalta.

5.4 Tutkimusaineiston analysointi

Aineiston analysoinnissa käytimme teorialähtöistä eli deduktiivista sisällönanalyysiä. Tällöin aineiston analysointia ohjaa jokin tietty viitekehys, joka voi olla teoria tai käsittejärjestelmä. Analysointia varten tehdään analyysirunko, jonka pohjalta nostetaan esiin tutkimuksen kannalta olennaiset asiat. Jos analyysirungon ulkopuolelle jääviä asioita halutaan nostaa esiin, niistä voidaan muodostaa uusia, analyysirungossa määrittelemättömiä luokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 116.)

Aloitimme analyysin tutustumalla aineistoon lukemalla sen useaan kertaan. Sen jälkeen kokosimme analyysirungon (liite 4), joka koostui aiheeseemme olennaisesti liittyvistä käsitteistä. Analyysirungossa erotimme ennaltaehkäisevän ja korjaavan toiminnan toisistaan, jotta myös avohuollon tukitoimenpiteenä päiväkotiin sijoitettujen lasten kanssa tehtävä työ tuli esiin tutkimuksessamme. Ennaltaehkäisevänä työnä tutkimuksessamme näemme kaikille lapsille yhteneväisen varhaiskasvatuksen, kun taas korjaava toiminta käsittää kuntouttavan toiminnan sekä erityisen tuen, jota annetaan avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitetuille lapsille ja heidän perheilleen. Analyysirungon tekeminen oli työläs ja aikaa vievä vaihe. Rungon tekemisessä vaikeinta oli saada kaikki keskeiset käsitteet tutkimistamme asioista yhdeksi kokonaisuudeksi. Analyysirungon tekemisestä ei löytynyt myöskään paljoa kirjallisuutta, joten jouduimme kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja.

Jatkoimme analyysiä etsimällä aineistosta alkuperäisilmauksia, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiimme. Sen jälkeen pelkistimme ilmaukset ja sijoitimme ne analyysirunkoon. Tässä vaiheessa huomasimme, että koko aineisto sijoittui runkoon niin,

ettei meidän tarvinnut luoda aineistolähtöisesti lisää luokkia. Tästä voimme päätellä, että analyysirunko oli toimiva ja jäseni aineistoamme hyvin. Kun olimme sijoittaneet pelkistetyt ilmaukset runkoon, jatkoimme analyysiä luokittelemalla pelkistetyt ilmaukset aineistolähtöisesti pienempiin luokkiin. Nimesimme luokat kuvaavasti, mutta myös käyttäen mahdollisimman paljon teoreettisia käsitteitä.

5.5 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden arviointi

Tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu, jota tehdessä mietitään, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimus tehdään. Tutkijan pitää olla perehtynyt tutkimaansa aiheeseen ja tutkimuksen kohdehenkilöiden suostumus tutkimuksen teolle pitää olla selvitetty. Tutkimustuloksia ei saa myöskään yleistää kriitikittömästi, kaunistella tai muuten muokata omiin tarkoituksiin sopiviksi. Raportointi ei saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista ja aineistolle täytyy pysyä uskollisena. Myös käytetyt tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen mahdolliset puutteet on tuotava julki. (Hirsjärvi ym. 2005, 26–28.)

Omassa työssämme eettisyys näkyy siten, että noudatamme tieteellisen tutkimuksen periaatteita. Tutkimusaiheemme on hyväksytetty opettajalla ja olemme ottaneet mahdollisimman hyvin huomioon toimeksiantajamme toiveet. Olemme myös itse miettineet tarkasti, mitä haluamme tutkia. Olemme saaneet Kiuruveden kaupungin päivähoitojohtajalta suostumuksen tutkimuksen teolle. Erillistä ohjaussopimusta ja tutkimuslupaa meidän ei tarvinnut hakea, koska Ylä-Savon lastensuojelun suunnitelma -projektin sopimus (liite 5) korvasi ne. Haastateltavat valitsimme heidän oman suostumuksensa mukaan ja kohtelimme heitä kunnioittavasti. Olemme pitäneet haastateltavat anonymeinä tutkimuksen jokaisessa vaiheessa ja raportoinnissa. Kaikille tutkimukseen osallistuneille tahoille annoimme tutkimuksen edetessä kaiken heidän tarvitsemansa tiedon avoimesti. Näitä tahoja olivat päivähoitojohtaja ja päivähoito henkilökunta sekä Ylä-Savon lastensuojelun suunnitelma -projektin ohjausryhmä.

Työssämme emme ole plagioineet muiden tutkijoiden tekstiä ja olemme merkinneet lähdeviitteet tarkasti. Emme myöskään ole sekoittaneet omia mielipiteitämme muiden tutkijoiden ajatuksiin. Analysointivaiheessa olemme pyrkineet tuomaan ilmi kaiken

aineistosta saadun tiedon vääristymättömänä ja hukkaamatta sen sisältämää informaatiota. Olemme raportoineet kaiken saamamme aineiston ja tuoneet julki ne puutteet, joita tutkimuksessamme mahdollisesti on ilmennyt.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta on vaikeampi mitata kuin määrällisessä tutkimuksessa, koska käsitteet reliabiliteetti ja validiteetti eivät sellaisinaan sovellu laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. Siitä huolimatta tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä on arvioitava, vaikkei kyseisiä termejä käytetäkään. (Hirsjärvi ym. 2005, 217.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkijatkin ovat osaltaan luomassa tutkimansa kohdetta, koska kaikki haastattelut syntyvät haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 23).

Olemme pyrkineet kuvaamaan tutkimuksemme jokaisen vaiheen mahdollisimman kattavasti. Sen lisäksi olemme käyttäneet lähteitä kriittisesti eli olemme käyttäneet uusinta saatavilla olevaa tietoa. Olemme myös käyttäneet internetlähteitä harkitusti. Jo aikaisemmin toimme esille haastattelujen osalta mahdollisia häiriötekijöitä, mutta niiden lisäksi olemme ottaneet myös huomioon haastattelijan vaikutuksen tutkimuksemme luotettavuutta arvioidessamme. Jokaisessa haastattelussa oli eri haastattelija, joten kysymyksen asettelussa ilmeni pieniä sävyeroja. Kuitenkin kaikki haastattelut etenivät saman rungon mukaisesti, joten samat asiakokonaisuudet tulivat esille kaikissa haastatteluissa. Mielestämme luotettavuutta lisää myös se, että haastatteluissa oli mukana sekä lastentarhanopettajia että lastenhoitajia, jolloin tutkimustulos ei ole vain yhden ammattikunnan näkemys asiasta.

Saimme tutkimuksellamme monipuolisesti aineistoa varhaisesta puuttumisesta ja sen toteutumisesta Kiuruveden päiväkodeissa. Mielestämme saamamme aineisto kuvaa hyvin päivähoidon nykytilaa. Olemme kuitenkin sitä mieltä, että tutkimuksemme tulokset eivät ole yleistettävissä, sillä ne koskevat vain yhden kunnan päiväkotien työntekijöitä. Kokemukset ja näkemykset ovat myös aina subjektiivisia. Kuitenkin huomaisimme, että tutkimuksemme tulokset ovat samankaltaisia aiempien aiheesta tehtyjen tutkimusten kanssa.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelemme tutkimuksemme tulokset. Olemme jaotelleet ne analyysirunkomme mukaisesti. Tämän jaottelun mukaan varhainen puuttuminen koostuu sekä ennaltaehkäisevästä että korjaavasta toiminnasta.

6.1 Ennaltaehkäisevä toiminta

Päivähoidon tavoitteiden mukaisesti ennaltaehkäisevä toiminta on jaoteltu lapsen kasvun ja vanhemmuuden tukemiseen. Tutkimuksessamme kasvun tukeminen päiväkodissa koostuu lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja ohjauksesta, lapsihavainnoinnista sekä päiväkodin sisäisestä moniammatillisuudesta. Vanhemmuuden tukeminen taas on tutkimuksessamme kasvatuskumppanuutta, jaettua asiantuntijuutta sekä voimaannuttamista ja vanhemmuuden vahvistamista.

6.1.1 Kasvun tukeminen

Lapsen **hoidon, kasvatuksen ja ohjauksen** kannalta päivähoidon työntekijät nimesivät monia ennaltaehkäiseviä elementtejä ja toivat esiin kokemuksiaan niistä. Yhtenä tärkeimmistä he mainitsivat päiväjärjestyksen, johon kuuluvat asiat turvaavat lapsen perustarpeiden tyydyttämisen, kuten ravinnon saannin ja levon. Niiden lisäksi päiväjärjestyksessä toistuvat monipuoliset toiminnot tukevat lapsen tervettä kehitystä. Struktuurin mukainen toiminta luo lapselle mahdollisuuden ihmissuhteiden luomiseen sekä ikäistensä että aikuisten kanssa. Esikoululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta painottuu Kiuruvedellä enemmän lapsen sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoitteluun kokopäiväkoteihin verrattuna, koska kognitiivisten taitojen harjoittaminen tapahtuu heidän kohdallaan esikoulussa. Päivähoidon nähtiin yleisesti hoivan kautta tarjoavan lapselle hellyyttä ja lohdutusta sekä turvallisuuden tunnetta. Rajojen asettaminen nähtiin myös tärkeänä, sillä sen kautta toimintaan saadaan johdonmukaisuutta.

– – laps saapi täällä sitä hellyyttä, eli täti ottaa syliin – ja tuo täti lohduttaa minua ja huomioipi minut, että saapi lapsi olla lapsi. (RH₁)

Tasavertaisuus ja lapsuuden turvaaminen nähtiin tärkeinä tavoitteina ennaltaehkäisevässä työssä. Tällöin lapsi voi luottaa aikuisiin ja siihen, että he hoitavat asiat, eikä hänen tarvitse pelätä tai miettiä itsensä tai muiden selviytymistä ja jaksamista. Päivähoidossa kaikille lapsille myös pyritään mahdollistamaan tasavertainen vuorovaikutus toisten lasten kanssa.

Päivähoidon työntekijät kokivat, että heillä on tarpeeksi ammattitaitoa lapsen hoitoon, kasvatukseen ja ohjaukseen. Koulutuksen lisäksi tätä tukevat kokemuksen kautta saatu tieto sekä työntekijän mahdollinen oma äitiys. Haasteena nähtiin työhön kuuluvat huolet, jotka voivat vaikuttaa työssäjaksamiseen riippuen niiden määrästä. Työntekijöiden mielestä ammatillisuuteen kuuluu, että osaa tiedostaa huolien kuuluvan työhön. Voimavarana nähtiin, että työssä pystyy säilyttämään ammatillisen otteen ja myös erottamaan vapaa-ajan työstä.

Kaikissa haastatteluaineistoissa nousi esiin päivähoidon resurssien riittämättömyys. Ryhmäkoot ovat suuria varsinkin esikoululaisten kohdalla, jolloin arjessa on vähän aikaa keskittyä yksittäiseen lapseen. Työntekijät kokivat, että työtehtäviin tarvittaisiin lisää aikaa ja työntekijöiden riittävyys olisi kiinnitettävä huomiota. Työntekijöiden mukaan muun muassa lisääntynyt havaintojen kirjaaminen ja verkostopalaverit vievät aikaa perustyöltä. Riittämättömyyden tunnetta päivähoidon henkilökunnassa aiheutti myös se, että he kokivat vaatimusten päivähoitoa kohtaan lisääntyneen.

Lapsihavainnoinnin merkitys päiväkodissa on tutkimustulosten mukaan korostunut varhaisen puuttumisen painottamisen myötä. Työntekijöiden mukaan päivähoidossa tehdään entistä enemmän havaintoja ja kirjataan niitä ylös. Myös lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden kynnyksen madaltuminen näkyy työntekijöiden mielestä arjessa lisääntyneenä tarkkaavaisuutena. Työvälineiden, kuten VARSU:n ja erilaisten huolimittareiden, käytön nähtiin tukevan lapsihavainnointia. Huolten tunnistaminen koettiin koulutuksen ja työkokemuksen myötä melko helpoksi. Päiväkoti nähtiin ihanteellisena havainnointipaikkana. Esikoululaisten kohdalla on havainnoitaessa otettava työnteki-

jöiden mukaan huomioon koulupäivän vaikutus lasten käyttäytymiseen. Lapsi ei välttämättä jaksa keskittyä iltapäivätoimintaan yhtä tarkkaavaisesti koulupäivän jälkeen.

Tärkeänä osana havainnointia nähtiin tietoisuus oman toiminnan ja tehtyjen päätösten seurauksista. Varhaisella puuttumisella vältetään kasvavilta ongelmilta, koska lapsella havaitut vaikeudet harvoin poistuvat itsestään, ellei niihin puututa. Aineistosta ilmeni, että työntekijät voivat kohdata ristiriitoja lapsen nopean auttamisen ja havaintojensa varmuuden välillä. Toisaalta lapsi tarvitsisi nopeasti apua, mutta työntekijät toivat esiin pelon siitä, että he voisivat tehdä havaintojensa perusteella aiheettoman lastensuojeluilmoituksen. Se taas voisi jatkossa hankaloittaa työskentelyä kyseisen perheen kanssa.

– – pelekää just sitä, että onko tämä sitten virhe, että jos se ei oiskaan todellista ja sitten mitä siitä seuraa – – mutta sitten taas sen lapsen parhaaks, nii uskaltaako kuinka kauan kahtoo peläten – – mutta sitte, että paljoko se on siinä lapsen iässä se, että ku vatkaa ja mieltii sitä, että ku onko, onko tässä tosiaan, oisko tässä nyt sen ilimotuksen paikka – –
(RH₂)

Sisäisen moniammatillisuuden merkitys korostui huolien kanssa työskenneltäessä. Havainnoista keskustellaan yhdessä ja niiden jatkotyöstämistä suunnitellaan työyhteisössä. Alle 6-vuotiaiden päiväkotiryhmissä kaivattiin enemmän aikaa huolien työstämiseen työyhteisön kesken, kun taas esikoululaisten ryhmässä koettiin aikaa olevan tarpeeksi palaveripäivien ansiosta. Kaikissa päiväkodeissa koettiin, että huolen puheeksiottaminen työyhteisön sisällä on helppoa ja se tehdään heti, kun jotain erityistä havaitaan. Työyhteisön tuki koettiin tärkeäksi työssäjaksamisen kannalta. Työnohjaus nähtiin tarpeellisena haastavan lapsiryhmän kanssa työskenneltäessä tai kun yhteistyössä vanhempien kanssa on ongelmia.

– – keskenämme voidaan – – että sano sinä, mitenkä minä tämän teen, että se on ehkä ihan ensimmäinen niinku tämä oma työyhteisö. Ja se onki – – et meillä on aina niinku tämä työyhteisön tuki takana. (RH₁)

Kaikki työntekijät olivat tyytyväisiä heille tarjottuihin täydennyskoulutuksiin. Koulutusta he ovat saaneet muun muassa moniammatillisesta yhteistyöstä, kasvatuskumppanuudesta, huolen puheeksiottamisesta sekä uudesta lastensuojelulaista. Aineistosta nousi kuitenkin esiin, että lapsen päivähoitoon sijoittaminen avoimuuden tukitoimenpiteenä luo koulutustarpeita. Erityisesti koulutusta kaivattiin haastavan lapsen kanssa toimimisesta.

6.1.2 Vanhemmuuden tukeminen

Aineiston mukaan työntekijöiden ja kodin motiivit vaikuttavat **kasvatuskumppanuuden** toteutumiseen. Päiväkodin työntekijöiden toimintaa vanhempien kanssa ohjaa ajatus lapsen edusta. Työntekijöillä on halu ja velvollisuus tehdä yhteistyötä kaikkien vanhempien kanssa, mutta aina vanhemmat eivät miellä yhteistyötä tärkeäksi. Eniten ongelmia kasvatuskumppanuuteen sitoutumisessa koettiin olevan sellaisten perheiden kohdalla, jotka eivät ole sosiaalihuollon asiakkaita, vaikka työntekijät kokivat, että tarvetta mahdollisesti siihen olisikin.

– – et se on siinä niinku hirmu hankala ruveta toteuttamaan mitään kasvatuskumppanuutta, ku ei oo niinku vastaanottavainen vanhempi – –
(RH₁)

Työntekijöiden mukaan vanhempien asenteet päivähoitoa kohtaan heijastuvat lapseen. Heidän mielestään se, että lapsella on hyvä olla päivähoitossa, on merkki siitä, että kasvatuskumppanuus toimii. Kasvatuskumppanuus nähtiin tärkeänä osana ennaltaehkäisevää työtä. Työntekijöiden mukaan vanhemmat usein tuntuvat kokevan päivähoiton puolueettomana, sosiaalityöstä erillisenä palveluna. Jos perhe kuitenkin näkee päivähoiton osana sosiaalityötä tai perheestä on jouduttu tekemään lastensuojeluilmoitus, se voi hankaloittaa yhteistyötä. Työntekijöiden mielestä olisi tärkeää, että vanhemmat ymmärtäisivät, että päiväkotitoimii aina perheen parasta ajatellen.

Kasvatuskumppanuuden tasolle pääseminen vaatii työntekijöiden mukaan aikaa ja sitkeyttä. Esikoululaisten kohdalla vuoden koettiin usein olevan liian lyhyt aika toimivaan kumppanuuteen pääsemiseksi. Toisaalta esikoululaisten kohdalla nähtiin etuna,

jos perhe tunnetaan avoimen päiväkodin puolelta. Silloin kasvatuskumppanuus jatkuu luontevasti, kun luottamusta on jo rakennettu aiemmin. Molempipuolisen luottamuksen saavuttaminen on hidasta. Luottamus voi järkkyyä pienestäkin asiasta ja sitä voi olla sen jälkeen hankala korjata. Tämän vuoksi vanhempien kanssa työskennellessä on oltava hienovarainen. Työntekijöiden mielestä kaikkia perheen asioita ei tarvitse tietää ja perheen yksityisyyttä pitää kunnioittaa. Vanhempien kanssa täytyy olla tasavertainen kumppani.

– – sillä työntekijälläkin silmää, että mitenkä sinä lähestyt tätä vanhempaa, pitääkö pitää vähän välimatkaa ja sitten pikkuhiljaa hivuttautua siihen rinnalle vai mitenkä. (RH₁)

Päiväkodin henkilökunta koki vanhempien olevan yhä enemmän osa päiväkotiyhteisössä. Osallisuutta vahvistetaan keskusteluin päivittäisissä tulo- ja hakutilanteissa. Lisäksi vanhemmat osallistuvat lapsen hoidon suunnitteluun alkukeskustelujen ja varhaiskasvatussuunnitelman teon kautta. Päivähoidossa pyritään perheen kanssa jaettuun kasvatusvastuuseen, mutta joissain tilanteissa päivähoidolla koettiin olevan yhä enemmän vastuuta lapsen kasvattajana, jos esimerkiksi vanhemmuus on hukassa eli vanhempi ei pysty vastaamaan kunnolla lapsensa tarpeisiin. Työntekijöitä mietitytti, kuinka keinoja tukea lasta saataisiin paremmin siirrettyä päivähoidosta lapsen kotiin. Työntekijät nostivat esiin myös näkökulman, ettei kukaan ole täydellinen kasvattaja, vaan sekä vanhempien että päiväkodin työntekijöiden tulisi hyväksyä inhimillisyytensä.

– – se on aika kova paikka vanhemmille, et ne jos vaikka lasta tuodessaan jo kokevat syyllisyyttä siitä, että minä vien tämän [lapsen] niinkun toisten riesaksi, et se pitäis niinku tosiaan vanhempien olla armollisia itselleen. (RH₁)

Tärkeäksi **jaetun asiantuntijuuden** toteutumisen kannalta koettiin avoimuus ja vanhemman yksilöllisyyden huomioiminen. Avoimuuden tärkeys korostuu varsinkin, kun on havaittu huoli lapsessa tai kun harkitaan lastensuojeluilmoituksen tekemistä. Keskustelemalla voidaan selvittää väärinymmärryksiä ja avoimuuden lapsen asioissa koettiin olevan eettisesti oikein vanhempia kohtaan. Huolen puheeksiottaminen ja keskus-

telu vanhemman kanssa pyritään aina tekemään vanhemman persoonallisuus huomi-
oon ottaen. Sillä, kuinka asiat vanhemmalle ilmaistaan, nähtiin olevan suuri merkitys
sille, kuinka yhteistyö vanhempien kanssa alkaa sujua.

Yhtenä vaikeimmista asioista päiväkotityössä nähtiin huolen puheeksiottaminen van-
hemman kanssa. Koettiin, ettei työntekijöillä ole siihen koskaan liikaa ammattitaitoa.
Työntekijöiden mielestä puheeksiottotilanteisiin valmistautuminen vie voimia, varsin-
kin, jos tietää vanhemman olevan eri mieltä asiasta kuin työyhteisö. Erityisen hanka-
laksi koettiin ymmärretyksi tuleminen. Kokemuksen nähtiin kuitenkin tuovan var-
muutta puheeksiottotilanteisiin. Haasteena vanhempien kanssa työskentelyssä koettiin
myös ajan muuttuminen ja muutoksessa mukana pysyminen.

*– – jos on joku semmonen asia, minkä tietää niinku, että se on vaikea
esittää vanhemmille ja vanhempien on se vaikea ottaa vastaan, niin
saattaa olla, että sitä puhetta pitää koko yön unissaan – – (RH₁)*

Voimaannuttaminen ja vanhemmuuden vahvistaminen koostuvat aineiston mu-
kaan tukemisesta ja ohjaamisesta. Vanhemmuutta tuetaan kuuntelemalla ja vaihtamal-
la kokemuksia. Vanhemmille jätetään vastuuta ja heille pyritään mahdollistamaan on-
nistumisen kokemuksia. Työntekijöillä oli tunne, että nykyään päivähoitossa ei enää
riitä pelkkä lapsen hoitaminen, vaan päivähoidon henkilökunnan pitäisi osata tukea
koko perhettä. He myös kokivat, että lapsen kanssa osataan toimia, mutta perheen tu-
keminen koettiin pulmallisemmaksi. Toisaalta työntekijöiden mielestä on myös osat-
tava pitää raja siinä, mitä päivähoiton pitää tehdä perheen tukemiseksi ja mikä on jo
muiden toimijoiden tehtävää.

*– – ja sinä kun osaat vanhemmille, jos on semmonen vanhempi, joka
vastustaa, niin sen asian esitellä sitten niinku pikkuannoksina, niin siinä
sitten saattaa käydä niin, että se vanhempi niinku sanoo tavallaan ihan
niinku se ois hänen 'minä muuten huomasin tämmösen asian' – sehän on
onnistunut juttu silloin – – se vanhempiki saa kokee, tuntee sen itsestään
tavallaan sen ylpeyden, että minä huomasin tämmösen asian. (RH₁)*

Päivähoidon työntekijät voivat joutua ohjaamaan lapsen vanhempia monissa asioissa liittyen lapsen kehitykseen tai kasvattamiseen, tai jopa vanhemman itsensä elämäntapaan. Perhettä ohjaamalla voidaan esimerkiksi oikaista mahdollisia väärinkäsityksiä lapsen kasvatukseen liittyen tai vanhempia voidaan ohjata aikatauluista kiinni pitämisessä. Työntekijät pitivät ihanteellisena sitä, että koti olisi lapsen ensisijainen kasvattaja. Siksi vanhempien ohjaamisen tuleekin olla mahdollisimman hienotunteista.

Vanhemmuuden vahvistamiseen kuuluu myös perheen ongelmien ja tuen tarpeiden havainnointi. Vanhemmat eivät aina tuo itse esille osaamattomuuttaan lapsensa suhteen. Työntekijät havainnoivat lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta ja heidän mukaansa lapsen olemuksesta näkee, onko lapsella hyvä olla perheessä.

6.2 Korjaava toiminta

Korjaavana toimintana työssämme näyttäytynyt avohuollon tukitoimena päivähoitoon sijoitettujen lasten kanssa työskentely koostuu lastensuojelullisten velvoitteiden toteuttamisesta, riittävän hyvän vanhemmuuden arvioinnista ja tukitoimenpiteistä, ulkoisesta moniammatillisuudesta sekä kuntouttavasta toiminnasta ja erityisestä tuesta.

Aineiston mukaan päiväkodin työntekijät tietävät omat **lastensuojelulliset velvollisuutensa** ja noudattavat niitä tarpeen tullen. Työntekijöistä tuntui, että päivähoitossa puututaan ongelmiin ajoissa ja siksi on harvoin aihetta tehdä lastensuojeluilmoitusta. Kaikissa aineistoissa tuotiin esiin myös se, että päiväkodeilla on selkeät toimintaohjeet lastensuojeluilmoituksen tekoon.

– jos minä en nyt puhu tämän lapsen puolesta, niin kukaan ei puhu, sillä ei ole ketään – jos päiväkotia on hiljaa, niin silloin se lapsi on yksin.(RH₁)

Työntekijät kokivat, että ihmisillä on paljon ennakkoluuloja ja vääriä käsityksiä, jotka leimaavat edelleen lastensuojelua. Jotta lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnyksiä voitaisiin oikeasti madaltaa, vaatisi se heidän mielestään koko väestön asenteiden

muokkaamista. Työntekijöiden mukaan lastensuojeluilmoitus on yksi työväline, jolla viedä lapsen asioita eteenpäin.

– – ristiriita, että nähhäänkö semmosena kauheena peikkona, et nyt ne on tehny jotaki hirveetä, kun on ilmottanu ja nyt meiltä viedään lapset. Tulee tämmösiä pelkoja varmasti sitten tulee, että sitä pitäis ehkä jotenki sitte enempi tuua julki myös muille tahoille, että mitä se on se lastensuojelutyö. (RH₃)

Lastensuojeluilmoitukset ovat raskaita sekä työntekijöille että vanhemmille. Aineistosta nousikin esiin jälkikäsitteilyn tarve ja työntekijöiden pelot ilmoituksen tekemiseen liittyen. Työntekijät kokivat, että ilmoituksen tekeminen nimellä voi johtaa hankaliin tilanteisiin ja erityisesti pienellä paikkakunnalla jopa uhata ilmoituksen tekijän yksityiselämää. Heidän mielestään puuttuminen vaatii rohkeutta, ja heillä on ollut onnea, ettei ilmoituksia ole jouduttu tekemään usein. Ilmoitusvelvollisuuden madaltumisen myötä työntekijät kokivat, että paine heitä kohtaan lapsen havainnoinnissa ja mahdollisina ilmoitusten tekijöinä on lisääntynyt.

Riittävän hyvän vanhemmuuden arviointi ja tukitoimenpiteet ovat keinoja tukea avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettujen lasten vanhempia tehostetusti. Päivähoidon henkilökunta havainnoi ja arvioi vanhemmuutta työssään päivittäin. Työntekijät toivat esiin sen, että vanhemman vointi heijastuu usein lapseen. Heidän mukaansa lapsessa näkyy, jos vanhemmat eivät pääse tarvitsemiensa palvelujen piiriin. Avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettujen lasten kohdalla työntekijät kokivat, että lapsi voi olla joskus enemmän perheen aikuisen roolissa kuin vanhempi itse. Vanhemmilla voi olla kyvyttömyyttä ja jaksamattomuutta pärjätä lapsensa kanssa. Työntekijät ajattelevat, että lapsen tarpeisiin voidaan vastata välillä vanhempien kautta, esimerkiksi ohjaamalla näitä tarvitsemiensa palvelujen piiriin.

Riittävän hyvän vanhemmuuden arvioimisessa on oleellista tulkintojen tekeminen havaituista asioista. Työntekijöiden mukaan ristiriidat vanhempien ja lasten sanomisten välillä ovat hankalia. Työntekijät kokivat, että he osaavat tulkita vanhemman olemuksesta, millainen vanhempi hän on. Silti heidän on aina otettava todesta vanhemman

huumorisävytteisetkin huolestuttavat puheet. Vanhemman toiminnan ja puheiden kyseenalaistaminen koettiin työntekijöiden keskuudessa vaikeaksi.

Aineistosta nousi esille erityisesti korjaavan toiminnan kohdalla **ulkoisen moniammatillisuuden** tärkeys. Työntekijöiden mukaan päivähoiton yhteistyöverkosto tukee perheiden hyvinvointia. Eri toimijat täydentävät toistensa osaamista ja voivat suositella perheelle heidän tarvitsemiaan tukimuotoja. Työntekijöiden mukaan kynnystä avun vastaanottamiseen omaan kotiin pitäisi edelleen madaltaa. Päivähoiton henkilökunnan työtä helpottaisi heidän mukaansa myös se, että vanhemmille perustettaisiin päiväkodin ulkopuolisia keskustelu- ja tukiryhmiä, jossa vanhemmuuteen liittyviä asioita voitaisiin käydä läpi. Moniammatillisen yhteistyön myötä päivähoitossa tehtävä työ on tarkentunut lähemmäksi sen perustehtävää, mutta työntekijöiden mukaan raja eri toimijoiden välillä voi silti hämärtyä tiiviissä yhteistyössä perheen kanssa. Erityisesti päivähoiton toteuttamassa kasvatuskumppanuudessa voi monesti olla jo perheytyön piirteitä.

– – me ei olla terapeutteja eikä sosiaalityöntekijöitä, vaan meille kuuluu se päivähoito ja sen päivähoiton osuus, että että sitä on niinku silleen saanu rajatakin sitä, ettei tarvii aatella, että on vastuussa ihan kaikesta.

(RH₁)

Moniammatillisen yhteistyön keskiössä on lapsen etu. Yhteistyökumppaneiksi kerätään lapsen edun kannalta tärkeitä toimijoita. Työntekijät kokivat, että päivähoitolla on paljon keinoja käytössä lapsen hyväksi, kunhan yhteistyökumppanit ja vanhemmat saadaan mukaan työskentelyyn. Aineiston mukaan yhteistyötä lastensuojelun kanssa tehdään lähinnä silloin, kun sosiaalitoimi on sijoittanut lapsen avoimuuden tukitoimenpiteenä päivähoitoon. Päiväkoti, koti ja lastensuojelu sopivat yhdessä lapsen tukimuodoista palaverissa ja seuraavat sijoituksen tavoitteiden toteutumista.

Tärkeimpänä moniammatillisena yhteistyömuotona nousivat esiin verkostokokoukset. Niiden merkitys toivottuun tulokseen pääsemisessä oli työntekijöiden mielestä suuri ja heidän mielestään päiväkotia on avainasemassa kertomassa lapsen tarpeista. Verkosto on päivähoitolle tukena, jos perheen kanssa toimimisessa on ongelmia. Päiväkodin työntekijöiden mielestä palaverit ovat erityisen tärkeitä avoimuuden tukitoimenpiteenä

päivähoitoon sijoittamisen suunnitteluvaiheessa, jolloin päiväkotikiitos saa tietoa lapsesta ja perheestä. Ongelmana verkostotyössä yleisesti nähtiin tiukat tiedonsiirtoa koskevat säädökset. Vaitiolovelvollisuus vaikeuttaa työntekijöiden mukaan esimerkiksi koulun ja päiväkodin yhteistyötä. Myös vanhemmat saattavat hidastaa lasten asioiden eteenpäinviemistä kieltämällä tiedonsiirron.

– – koska se koti on se kasvattaja ja jos he kieltää, niin silloin tuntuu, et ne keinot on vähissä. (RH₂)

Moniammatillisessa yhteistyössä nähtiin tärkeänä perhelähtöisyys eli se, että yhteistyö pohjautuu perheen tarpeisiin ja toiveisiin. Perhe otetaan mukaan työskentelyyn ja heidän läsnäolonsa erityisesti erilaisissa palavereissa on tärkeää. Työntekijät olivat kuitenkin huolissaan siitä, että vanhemmat saattavat tuntea itsensä altavastaajiksi suurissa verkostopalavereissa. Toisaalta työntekijät arvostivat sitä, että eri toimijoiden voimavarat yhdistetään, eikä vanhempien tarvitse istua useissa palavereissa.

– – jos on ollu palaverissa mukana, missä on niinku tosiaan paljo ihmisiä niin on tullu mieleen, että entä jos minä olisinkin se, jonka asioita tässä käytäs läpi, että miltä se tuntus. (RH₂)

Työntekijät kokivat myös, että avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitettujen lasten perheiden kohdalla yhteistyö eri toimijoiden kanssa on turvallista perheille. Perheen ympärille kootaan päiväkodin työntekijöiden mukaan laaja moniammatillinen verkosto, jonka toimijat auttavat lasta ja perhettä omalta osaltaan. Moniammatillisessa verkostotyössä muiden toimijoiden tekemästä työstä selvillä oleminen nähtiin tärkeänä, koska lapsen päivähoito ei välttämättä riitä, jos ongelmat lapsen kotona säilyvät. Päivähoidon henkilökunta näki verkoston tärkeäksi myös lapsen hoidon jatkuvuuden kannalta. Heitä huolestutti se, että lapsen avun saanti saattaa loppua, kun lapsi siirtyy pois päivähoitopaikasta.

Aineistosta kävi ilmi, että moniammatillisen verkoston roolit koettiin selkeiksi. Moniammatilliset polut ovat olemassa, suunniteltu ja tiedossa. Verkostoa pidetään kattavana ja työntekijät olivat yllättyneitä, kuinka laajaksi verkosto on kasvanut. Moniammatilliseen verkostoon kuuluva kiertävä erityislastentarhanopettaja tekee hyvin tiivistä

yhteistyötä päiväkotien kanssa ja häneltä päiväkotien henkilökunta saa tukea sekä tarkempia ohjeita lapsen kasvattamiseen. Hänen merkityksensä yhteistyökumppanina korostui kaikissa päiväkodeissa. Kiertävä erityislastentarhanopettaja on työntekijöille suuri tuki ja kaikki työntekijät luottavat hänen apuunsa. Hänellä koettiin olevan yhteydet kaikkiin lapsen edun kannalta tarvittaviin tahoihin.

Työntekijöiden mukaan yhä enemmän lapsia on sijoitettuna päivähoitoon avohuollon tukitoimenpiteenä. Heidän kohdallaan työtä toteutetaan **kuntouttavana toimintana** ja lapsille annetaan tarvittaessa **erityistä tukea**. Näiden lasten kohdalla keskustellaan riittävästä hoitopäivien määrästä. Esikoululaisten kohdalla lapsia on vähemmän avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettuna iltapäivätoiminnassa, sillä esikoulu itsessään voi olla riittävä tuki ja näin ollen vähentää ryhmäkuntoutuksen tarvetta. Työntekijät kokivat, että avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettuja lapsia ei erotella muista hoitolapsista. Normalisaation periaatteen mukaisesti tällaisia lapsia pyritään auttamaan huomaamattomasti, etteivät he tunne itseään erilaisiksi.

– – eihän siitä saa tehdä mitään hirveitä numeroo sille lapsellekaan, vaan sinä autat sitä niinku silleen siinä hiljaisesti. Pikkusen hellästi tyrkkimällä eteenpäin. (RH₁)

Työntekijöiden kokemusten mukaan avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitetut lapset voivat kuitenkin erottua muista hoitolapsista oireilunsa vuoksi. Tämä voi heidän mukaansa näkyä esimerkiksi lapsen ahdistuneisuutena, rajattomuutena, huomionhakuisuutena tai liiallisena vastuunottona esimerkiksi omista sisaruksista tai perheestä. Avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitetun lapsen kohdalla työntekijät havainnoivat lasta tehostetusti. Tällä tarkoitetaan lapsen tiiviimpää seuraamista ja havainnointia sekä mahdollisten havaintojen kirjaamista erityiseen havainnointivihkoon.

Työntekijät näkivät, että lapsen erityisen tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan päivähoitoon sijoittamisen syyn mukaisesti. Lisäksi lapselle pyritään takaamaan turvallinen päivähoito, jossa on sekä rajoja että rakkautta. Tuentarpeeseen vastaaminen voi koostua esimerkiksi perustaitojen, kuten käytöstapojen, harjoittelusta tai toiminnasta, johon lapsella ei ole kotona mahdollisuutta. Lasta pyritään myös vapauttamaan sisäisistä paineista ja vastuista sekä rohkaistaan häntä olemaan lapsi.

– – *henkilökunta saapi sitä lasta opettaa olemaan lapsi. Sinun ei tarvitse huolehtia nyt tästä, vaikka tästä pikkuisaresta. Sinä saat nyt mennä tuonne leikkimään. Se on aika raastavaa.* (RH₁)

Työskentely avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitettujen lasten kanssa nähtiin haasteellisenä ja työntekijät miettivätkin, onko päivähoidolla aina riittävästi keinoja vastata lasten tarpeisiin ja moninaisiin ongelmiin. Päiväkodin keinot ovat rajallisia, eikä aina päästä toivottuun lopputulokseen, vaikka kaikki mahdollinen yritettäisiin. Välillä päivähoidon henkilökuntaa vastaan tulee tilanteita, joissa toimimiseen tietämys ei riitä. Silloin työntekijät kertoivat voivansa turvautua esimerkiksi ammattikirjallisuuteen.

– – *ihan semmonen perusturvallinen päivähoito, rajat ja rakkaus, sitä kai sitä yritetään. Mutta että, ei meillä mittään poppakonsteja oo tietenkään.* (RH₂)

Kysyttäessä päivähoidon vaikuttavuutta tukitoimenpiteenä, vastauksista ilmeni, että lapsen avun saantiin vaikuttavat monet asiat. Päivähoito nähtiin avohuollon tukitoimenpiteenä riittävänä, jos lapsi on hoidossa pelkästään siksi, ettei saa kotona tarpeeksi virikkeitä. Kuitenkin, jos lapsella tai perheellä on muita ongelmia, päivähoito ei yksistään yleensä riitä. Kasvatuskumppanuuden onnistumisella on suuri merkitys päiväkodin auttamismahdollisuuksien vaikuttavuuteen. Määrällisesti ajalla, jonka lapsi päivähoidossa viettää on myös merkitystä päivähoidon vaikutusmahdollisuuksiin. Tuloksia lapsen auttamisessa saadaan työntekijöiden mukaan vähitellen.

Oleellisen tärkeässä osassa erityistä tukea suunniteltaessa tai toteutettaessa ovat päivähoidon resurssit. Erityistä tukea tarvitsevat lapset lisäävät päiväkodin henkilökunnan kasvatustyön määrää ja vaativat usein enemmän aikuisen huomiota. Työntekijöiden mielestä henkilökunnan määrän pitäisi riippua ryhmän lapsiaineksen haastavuudesta. Ryhmien pitäisi olla myös pienempiä, sillä iso ryhmäkoko vain lisää erityislasten vaikeuksia. Työntekijöiden mielestä on tärkeää, että lasten henkilökohtaiset avustajat olisivat pysyviä. Olennaisesti resursseihin liittyy myös lapsen avun saamisen kesto. Työntekijät toivat esiin, että voi kestää kauankin ennen kuin lapsen asiat alkavat edistyä lastensuojeluilmoituksen teon jälkeen tai kun lapsella huomataan lisätuentarve.

Asioiden hidas eteneminen aiheuttaa työntekijöissä riittämättömyyden ja voimattomuuden tunteita. Huolten kanssa työskentely on pitkä prosessi ja ihanteellista olisi, että kaikki apu saataisiin heti tarvittaessa. Jos lapsi tulee hoitoon vasta esikouluikässä, on hänen asioidensa eteenpäin vieminen ja hänen auttamisensa siinä vaiheessa päivähoiton osalta hidasta.

Työntekijät kokivat työskentelyn avohuollon tukitoimenpiteenä päiväkotiin sijoitettujen lasten kanssa tärkeäksi ja vakavampia ongelmia, kuten huostaanottoa, ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi. Tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitus nähdään oikeutettuna, kun siihen on syy ja se on lapsen edun mukaista. Työntekijät kokivat tärkeänä, että sovitut asiat viedään päivähoidossa käytäntöön. Työntekijät toivat myös ilmi, että tunteet ovat aina läsnä tässä työssä. Heidän mielestään tunteita pitäisi osata hallita, mutta silti he miettivät usein, miksi kaikilla lapsilla ei ole samoja lähtökohtia elämään. He pohtivat syitä lapsen vaikeaan tilanteeseen, mutta he ovat myös ylpeitä entisistä hoitolapsistaan, joiden elämä on myöhemmin sujunut hyvin. Ajatus siitä, että on itse ollut osaltaan auttamassa lasta eteenpäin, herättää työntekijöissä onnistumisen tunteita.

Ei jaksais, jos kaikkeen heittäytyis täysillä tunteilla mukaan, että itkua tiristät kotona sitten ja silleen, että tuota, äkkiä palat loppuun sitten. Mutta tunteet pitää joka tapauksessa olla mukana, ei saa olla liian kylmä ja kovakaan sitten. (RH₁)

7 POHDINTA

Varhainen puuttuminen kulkee arjen työssä taustalla ohjaten päiväkotityötä sekä työyhteisön toimintaa Kiuruveden päiväkodeissa. Päivähoidon työntekijät tiedostavat yhteistyön merkityksen varhaisen puuttumisen toteuttamisessa. Tulosten mukaan kasvatuskumppanuudella ja moniammatillisella yhteistyöllä päästään varhaista puuttumista vaativissa tilanteissa parempiin tuloksiin kuin jos päiväkotitoiminta toimisi yksin. Lastensuojelun ennaltaehkäisevä eli preventiivinen työ päivähoidossa koettiin tutkimustulostemme mukaan riittäväksi lapsen kasvun tukemisen eli lasten kanssa tehtävän perustyön osalta. Työntekijät kokivat lapsen kasvun tukemisen kaikkein omimpana työtehtävänä. Heillä on siihen mielestään riittävästi ammattitaitoa ja osaamista. Lisäkoulutusta todettiin kuitenkin tarvittavan haastavien lasten kanssa toimimiseen. Koska päivähoidon työntekijät kohtaavat työssään yhä enemmän haastavia tilanteita, olisi tärkeää, että kaikilla työntekijöillä olisi valmiudet toimia niissä.

Haasteellisena ennaltaehkäisevän työn alueena nähtiin vanhemmuuden tukeminen ja siihen liittyvät asiat. Työntekijät kokivat, että heidän koulutuksensa eivät ole antaneet tarpeeksi eväitä vanhempien kanssa työskentelemiseen, vaan tietoa siihen on saatu kokemuksen ja lisäkoulutuksen kautta. Tuloksista kävi kuitenkin ilmi, että työntekijät pystyvät mielestään hyvin havainnoimaan vanhemmuuden ongelmia, mutta keinoja ja mahdollisuuksia havaintojen jatkotyöstämiseen pitäisi kehittää. Tähän tarpeeseen pystyttäisiin mielestämme vastaamaan paremmin, jos päiväkodeissa työskentelisi sosiaalialan koulutuksen saaneita varhaiskasvattajia. Tällöin päiväkoteihin saataisiin enemmän osaamista vanhempien ja perheiden kanssa työskentelyyn.

Päivähoidon työntekijöiden toiveeseen tukea vanhemmuutta myös perheiden kotona pystyttäisiin mielestämme vastaamaan siten, että päiväkodeissa olisi erityinen työntekijä, jonka vastuualueena olisi perhetyö. Yleisesti päivähoitoa ei koeta yhtä leimaavana sosiaalipalveluna kuin sosiaalityö. Jos päiväkodit tarjoaisivat perhetyötä, olisi perheiden mahdollisesti helpompi ottaa sitä vastaan. Etuna olisi myös se, että päiväkodin perhetyöntekijä tulisi perheelle tutuksi ja pystyisi aloittamaan luottamussuhteen rakentamisen jo lapsen tullessa päivähoitoon, vaikka tarvetta perhetyölle ei välttämättä vielä silloin olisikaan. Päiväkodin perhetyöntekijä voisi jalkautua myös perheiden koteihin.

Tällöin päiväkodin ja kodin kasvatusmenetelmiä pystyttäisiin yhtenäistämään ja perhettä voitaisiin havainnoida sekä tukea sen omassa ympäristössä. Päiväkodin perhetyöntekijä voisi tehdä yhteistyötä sosiaalityön perhetyöntekijöiden kanssa ja tarvittaessa ohjata ja motivoida perhettä hakemaan intensiivisempää tukea sosiaalityön perhetyöstä.

Päivähoidon interventioista haasteellisimpina koettiin huolen puheeksiottaminen vanhempien kanssa ja lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Huolen puheeksiottaminen koettiin rankaksi, jos työntekijä tietää etukäteen vanhemman olevan asiasta erimieltä. Aineistosta kävi ilmi, että nämä tilanteet voivat vaikuttaa työntekijän jaksamiseen myös vapaa-ajalla. Tutkimustuloksista selvisi, että havaituista huolista keskustellaan työyhteisössä, mutta tärkeää olisi, että myös puheeksiottotilanteet suunniteltaisiin työyhteisönä etukäteen. Tällöin vastuu ei jäisi yksittäiselle työntekijälle.

Velvoite lastensuojeluilmoituksen tekemiseen nosti ristiriitaisia ajatuksia ja tunteita työntekijöissä. Toisaalta ilmoituksen tekeminen miellettiin hyväksi keinoksi lapsen asioiden eteenpäin viemiseksi. Toisaalta sen tekeminen kuitenkin koettiin vaikeaksi ja jopa pelottavaksi. Syitä tähän olivat esimerkiksi epäily omien havaintojen oikeellisuudesta, pelko oman nimen esiin tulemisesta ja vaivalla rakennetun kasvatuskumppanuuden hukkaan valumisesta, jos vanhempi tuntee luottamuksen päivähoidon rikkoutuneen ilmoituksen teon myötä. Kenties varmuutta ilmoituksen tekemiseen saataisiin, jos päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyötä jo preventiivisen työn osalta pystyttäisiin tiivistämään. Tuloksistamme ilmeni, että päivähoito tekee yhteistyötä lastensuojelun kanssa lähinnä silloin, kun on kyse jo korjaavasta työstä ja lapsen ollessa avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettuna. Pelkoa ilmoituksen tekemisestä omalla nimellä pystyttäisiin lieventämään sillä, että päiväkodit voisivat tehdä ilmoituksen työyksikön nimellä. Tätä ei tosin lastensuojelulaki tällä hetkellä salli.

Työntekijöiden nimeämissä haasteellisissa interventioissa jälkikäsitteily on tutkimustulosten mukaan tärkeää. Tulosten mukaan keinot käsitellä vaikeita asioita vaihtelivat päiväkotikohtaisesti. Osassa päiväkodeista työnohjaus nähtiin tarpeellisena vaikeiden asioiden työstämisessä, mutta osa korosti työyhteisön merkitystä tukijana. Kuitenkin, koska tutkimus osoitti päivähoitotyön olevan nykyään haastavaa ja kuormittavaa työntekijöille jo muutenkin, voi vaikeiden asioiden käsitteleminen työyhteisön sisällä lisätä

kuormittavuutta entisestään. Tällöin keskusteleminen säännöllisesti ulkopuolisen työnohjaajan kanssa voisi parantaa koko työyhteisön hyvinvointia sekä työssäjaksamista ja sitä kautta myös työn laatua.

Korjaavan toiminnan osalta aineistossa korostui moniammatillinen yhteistyö ja verkoston muilta toimijoilta, erityisesti kiertävältä erityislastentarhanopettajalta, saatu tuki. Verkostot toimivat työntekijöiden mukaan hyvin ja päivähoidon työntekijät voivat luottaa, että jokainen toimija siinä tekee oman osuutensa. Kuitenkin päivähoidon ja perhetyön välinen raja koettiin melko häilyväksi vanhemmuuden tukemisen osalta. Päivähoitoon kohdistuu koko perheen tukemiseen liittyviä paineita yhä enemmän. Päivähoitossa tuetaan vanhemmuutta kasvatuskumppanuuden myötä, mutta joissakin tapauksissa päivähoidon keinot eivät enää riitä ja tarvitaan yhä enemmän apua ja tukea kotiin. Moniammatilliselle yhteistyölle on tarvetta yhä enemmän lasten ja perheiden ongelmien moninaistuessa. Moniammatillisen yhteistyön kannalta roolien selkeys on tärkeää, jotta kukin voi keskittyä omaan tehtäväänsä. Päivähoitoon kohdistuvia paineita voitaisiinkin vähentää sillä, että eri toimijoiden vastuualueet määritellään tarkasti ja niistä pidetään kiinni. Tällä pystytään vähentämään päällekkäistä työtä ja riittämättömyyden tunteita. Työssäjaksamisen kannalta on tärkeää, että työntekijä tietää omat työtehtävänsä, mitä ne sisältävät, missä määrin ja milloin ollaan jo jonkun muun toimijan alueella.

Avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettujen lasten kanssa työskennellään päiväkodeissa kuten muidenkin lasten kanssa, mutta he voivat vaatia enemmän aikuisen huomiota ja erityistä tukea. Tutkimuksessamme selvisi, että avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitoon sijoitettuja lapsia ja heidän perheitään tuetaan päiväkodin arjessa huomaamattomasti eli työskentelyssä noudatetaan integraation periaatetta. Tällöin lapsi ja perhe eivät koe olevansa erilaisessa asemassa. Vaikka avohuollon tukitoimenpiteenä päivähoitossa olevalla lapsella ja hänen perheellään on usein taustalla vakaviakin ongelmia, löytyy haastavia lapsia ja ongelmia vanhempien kanssa toimimisessa myös muiden lasten ja perheiden kohdalla. Avohuollon perheiden kohdalla on kuitenkin yleensä enemmän tarvetta koko perheen tukemiseen, verrattuna muihin perheisiin.

Koska lapsen sijoittaminen päivähoitoon avohuollon tukitoimenpiteenä nähdään työsämme päivähoiton ja lastensuojelun yhdessä toteuttamana interventiona, tulisi näiden toimijoiden olla yhteistyössä tiiviimmin myös lapsen päivähoitoon tulemisen jälkeen. Päivähoidon työntekijät kokivat vanhemmuuden tukemisen erityisesti näiden perheiden kohdalla vaativaksi ja siksi lastensuojelu voisikin omalta osaltaan tukea vanhemmuutta yhteistyössä päivähoiton kanssa. Tällöin vastuu kyseisen intervention toteuttamisesta jakautuisi kummallekin osapuolelle.

Päiväkotityö on moninaistunut ja laaja-alaistunut viime vuosikymmenten aikana. Yhteiskunnan vaatimus tehokkuuteen näkyy kaikilla aloilla. Kuitenkin päivähoiton resurssit ovat pysyneet samoina, tai ehkä jopa vähentyneet. Esimerkiksi ryhmäkoot ovat työntekijöiden mielestä liian suuria. Tätä korostaa vielä se, että erityislapsia päivähoitossa on yhä enemmän. Näin ollen laadukkaan päivähoiton toteuttaminen on hankalaa johtuen työntekijöiden määrästä suhteessa lasten määrään ja ajanpuutteesta. Myös työaika koetaan rajalliseksi suhteessa siihen, kuinka paljon päivähoiton henkilöstön työtehtävät nykyään pitävät sisällään. Jos päivähoiton resurssit kuitenkin pysyvät entisellään, niin tarve päivähoitotyön kehittämiseksi kohdistuu työyksiköihin sekä kuntiin.

Yhteiskunnan taloudellisen tilanteen seurauksena sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tullaan lähiaikoina luultavasti supistamaan entisestään. Tällöin tulisi kuitenkin pitää mielessä, että ennaltaehkäisy tulee yhteiskunnalle aina edullisemmaksi kuin korjaavat toimet. Siksi päivähoiton resursseja tulisikin mielestämme päinvastoin lisätä. Kohdistamalla varoja ennaltaehkäisevään toimintaan ja avohuollon tukitoimiin yhteiskunta säästäisi, kun kalliilta korjaavilta toimilta, kuten huostaanotoilta, vältyttäisiin. Tämän lisäksi tutkimustuloksissakin ilmennyt erityispalvelujen, kuten mielenterveyspalveluiden, huono saatavuus kuluttaa pitkällä aikavälillä yhteiskunnan varoja, koska lasten ja perheiden ongelmat kasautuvat ja ongelmat pahenevat. Tällöin halvemmaksi tulevat ennaltaehkäisevät palvelut eivät enää riitä vastaamaan perheiden tuen tarpeeseen ja joudutaan turvautumaan suoraan korjaaviin toimenpiteisiin.

Tutkimustuloksia analysoidessamme huomasimme, että päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyöstä oli melko vähän aineistoa. Pohdimmekin, olisiko teemahaastattelurungossa pitänyt tuoda enemmän esille lastensuojelua ja päiväkodin yhteyttä siihen. Osittain

lastensuojelua koskevan aineiston vähyys johtui kuitenkin siitä, että sitä koskeviin kysymyksiin päivähoiton henkilökunta vastasi niukemmin. Tästä heräsikin kysymys, koetaanko lastensuojelu etäiseksi yhteistyökumppaniksi päivähoitossa. Mielestämme ennaltaehkäisevän työn kannalta olisi tärkeää, että tätä yhteistyötä tiivistettäisiin. Kun yhteistyötä tehtäisiin jo varhaisessa vaiheessa, olisi kynnyksessä apua pienemmissäkin askarruttavissa asioissa matalampi. Pohdimme, että etäisyyttä sosiaalitoimeen voi kasvattaa se, että avohuollon tukitoimena päivähoitossa olevia lapsia on vähän ja heidän asioissaan tavataan hyvin harvoin. Lisäksi Kiuruvedellä, kuten monissa muissa maalaiskunnissa ja -kaupungeissa, on paljon sosiaalityöntekijöiden viransijaisia. Tästä johtuen sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus on suuri ja pysyvien henkilösuhteiden syntyminen sosiaalitoimeen voi olla hankalaa.

Päiväkodeissa työskentelee samanaikaisesti aina monta työntekijää, joten työntekijällä on työyhteisö tukenaan. Pohdimmekin, miten perhepäivähoitajat kokevat varhaisen puuttumisen ja lastensuojelun kanssa tehtävän yhteistyön. Perhepäivähoitajat ovat työssään aika yksin, eikä heillä yleensä ole yhtä laajaa koulutusta kuin päiväkotien työntekijöillä. Kiuruvedellä yli puolet päivähoitossa olevista lapsista on perhepäivähoitossa. Jos haasteita varhaisen puuttumisen toteuttamisessa on jo päiväkodeissa, olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka perhepäivähoitajat kokevat pystyvänsä toteuttamaan sitä. Varhaista puuttumista olisi mielenkiintoista tutkia myös haastattelemalla lastensuojelun työntekijöitä yhteistyöstä päivähoiton kanssa.

LÄHTEET

Bronfenbrenner, U. 1979. The ecology of human development: experiments by nature and design. Cambridge, Massachusetts and London: Harvard University Press.

Eriksson, E. & Arnkil, E. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakesin oppaita 60. Helsinki: Stakes.

Hautajärvi, S. 2003. Päre-koulutus ennaltaehkäisevän lastensuojelun kehittämisen välineenä. Teoksessa Hurtig, J., Hautajärvi, S. & Rantalaiho, U.-M. Lastensuojelua kehittämässä – Arvioivia näkökulmia Nuorten Ystävien Lapsi Lapissa -projektiin. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 46. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Heinämäki, L. 2005. Varhaista tukea lapselle – työvälineenä kehittämisvalikko. Stakesin oppaita 62. Helsinki: Stakes.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.

Huhtanen, K. 2004a. Varhainen puuttuminen – ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 188–210.

Huhtanen, K. 2004b. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Junttila, H. 2004. Johdanto. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 12–17.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Karila, K. & Nummenmaa, A. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotit. Helsinki: WSOY.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodeissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 73–104.

Koivunen, P.-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuokkanen, H. 2006. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita.

Mattus, M.-R. 2001. Valtaistava ja yhteistyötä avaava haastattelumenetelmä perhelähtöisessä interventiossa. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.

Mikkola, M. 2004. Lastensuojelu ja eurooppalaiset ihmisoikeudet. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi, 61–76.

Onnismaa, E.-L. 1999. Päiväkotit lastensuojelun tukitoimena. Toiveiden tynnyri vai huolten hautomo? Helsinki: Stakes.

Puroila, A.-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204–226.

Räty, T. 2007. Uusi lastensuojelulaki. Helsinki: Edita.

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007). Soveltamisopas. Helsinki: Stakes.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes. Oppaita 56. Helsinki: Stakes.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2007. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Violainen, A. 2006. Varhaiskasvatus arjen toimintana. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Violainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita.

Painamattomat lähteet

Heinonen, Kirjavainen & Pitkänen. 2007. Lastensuojelun suunnitelmapohja. Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö.

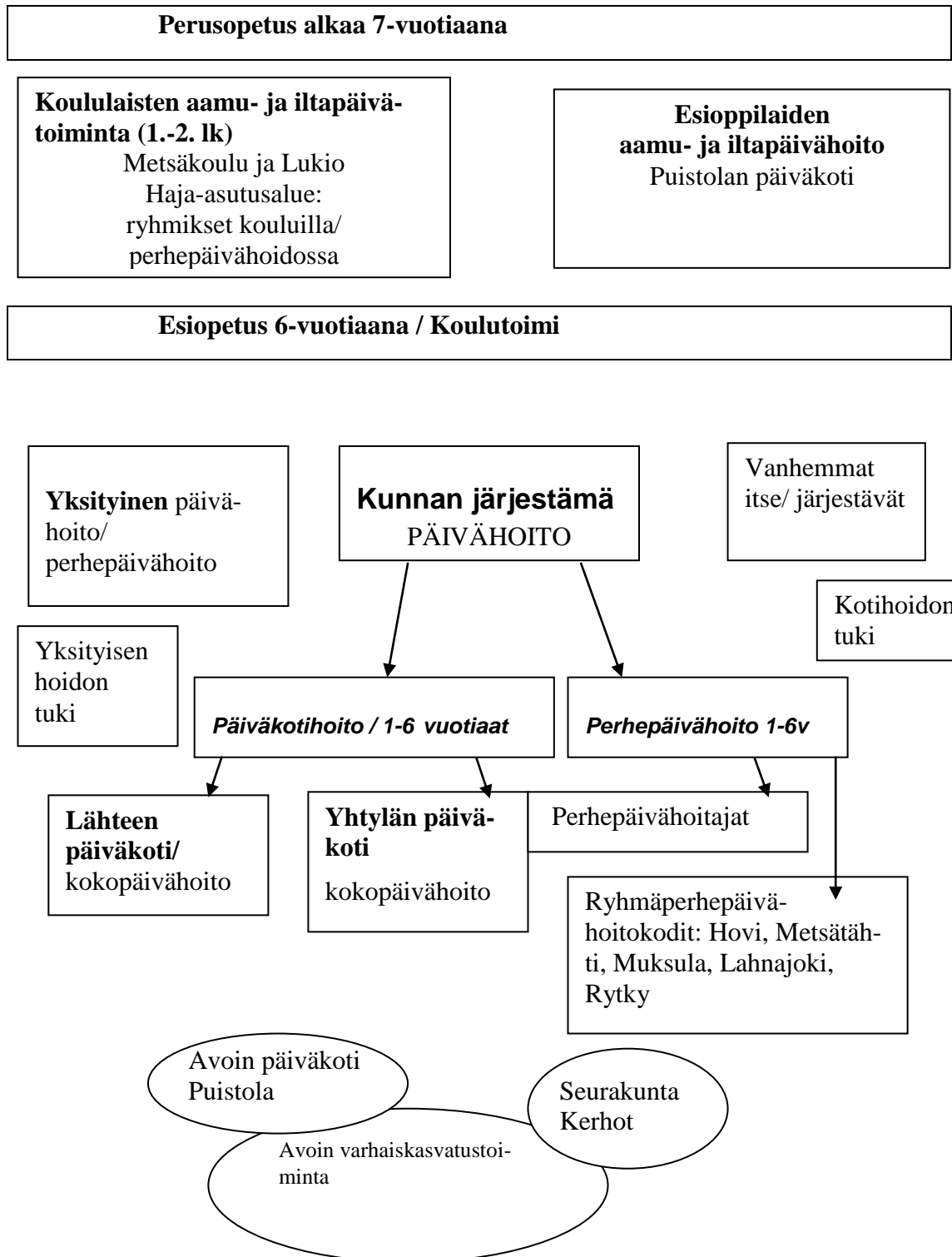
Kiuruveden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2007.

Laki lasten päivähoitosta. 19.1.1973/36. [Viitattu: 13.11.2008]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=p%C3%A4iv%C3%A4h%2A>

Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. [Viitattu: 13.11.2008]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>

Peltola, Eeva. 2009. Kiuruveden päivähoitojohtaja. Haastattelu. 13.1.2009. Kiuruveden kaupunki. Kiuruvesi.

KIURUVEDEN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSPALVELUT

Lähde: Kiuruveden varhaiskasvatussuunnitelma 2007

LIITE 2

TUTKIMUKSEN KANNALTA OLENNAISIA TULOKSIA SELVITYSOSASTA

Kiuruvedellä oli vuonna 2008:

0-6-vuotiaita lapsia yhteensä	633
lapsia kokopäivähoidossa	194
lapsia osapäivähoidossa	53
lapsia esiopetuksessa	97
lapsia avoimessa päiväkotitoiminnassa	150/kk
erityistä tukea tarvitsevia lapsia	19
päiväkotipaikkoja	86
perhepäivähoitopaikkoja	120
lapsia päiväkodeissa	87
lapsia perhepäivähoidossa	138
lapsia ryhmäperhepäivähoidossa	65

Lähde: Ylä-Savon lastensuojelusuunnitelma -raporttia varten kootut tilastot

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Taustatiedot: Koulutus, ammattinimike, työkokemus

TEEMA 1 Lastensuojelulain soveltaminen päivähoitoon

- Ennaltaehkäisevä lastensuojelu: varhaisen puuttumisen painottaminen
  - Kuinka suhtaudutaan?
  - Kuinka omaksuttu työyhteisöön?
  - Kuinka muutos siirretty käytäntöön?
  - Kuinka näkyy arjen työskentelyssä?
  - Kuinka varhaista puuttumista kehitettävä työyhteisössä?

- Avohuollon tukitoimien ensisijaisuus: päiväkotia avohuollon tukitoimena
  - Millaisena lapsien sijoittaminen päivähoitoon avohuollon tukitoimena koetaan?
  - Kuinka lasten sijoittaminen päivähoitoon näkyy toiminnassa?
  - Kuinka lapsen sijoittamista avohuollon tukitoimena päivähoitoon voitaisiin kehittää?

- Lastensuojeluilmoituksen teon kynnyksen madaltuminen
  - Kuinka muutos koetaan?
  - Kuinka muutos omaksuttu työyhteisössä?
  - Kuinka muutos näkyy käytännössä?
  - Millaista kehitettävää ilmoitusten tekemisessä?

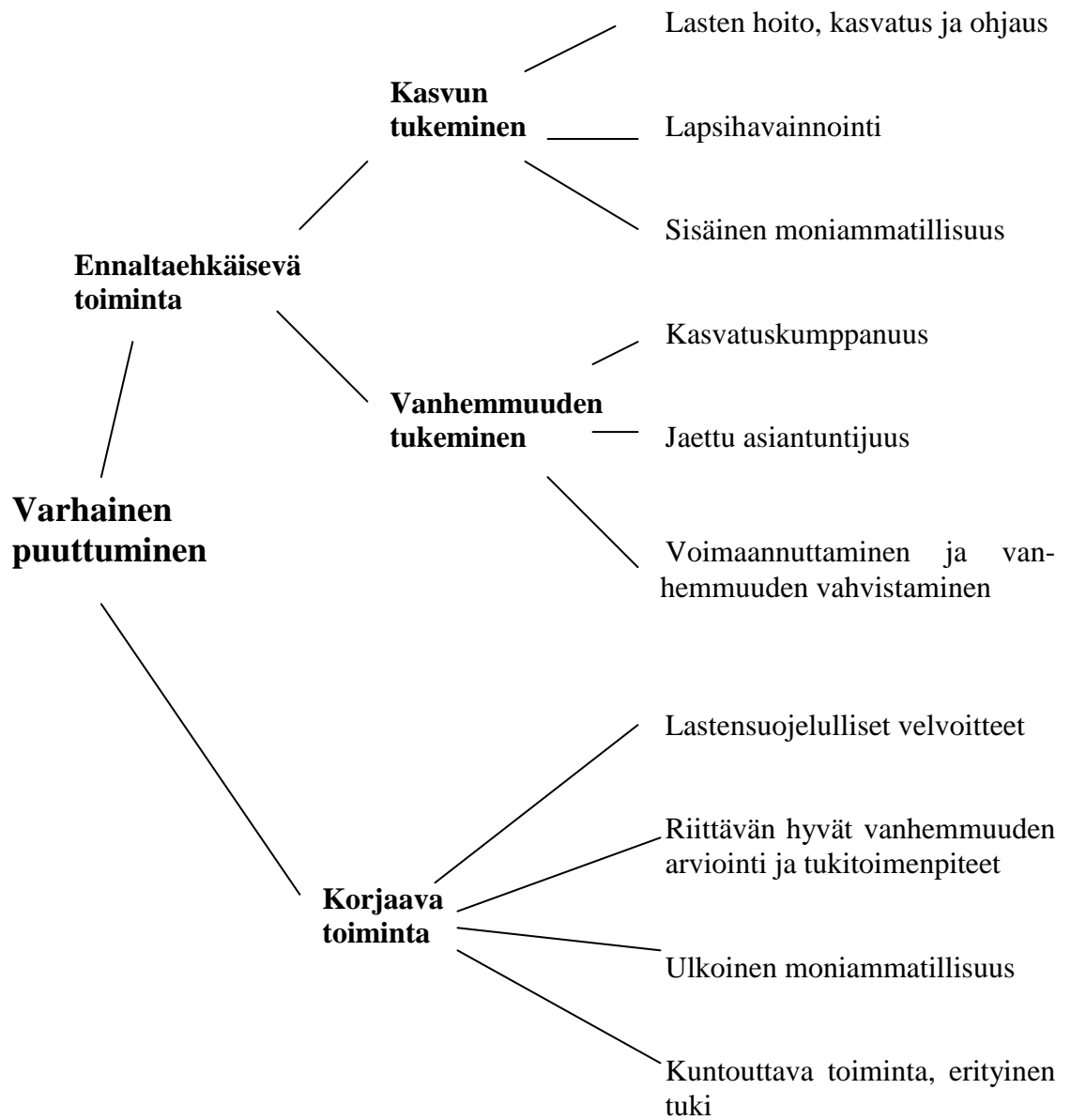
TEEMA 2 Työyhteisön toiminta

- Havainnointi, huolen tunnistaminen ja työstäminen
  - Kuinka riittäväksi ammattitaito koetaan?
  - Kuinka työyhteisö osallistuu huolten kanssa työskentelyyn?
  - Kuinka työssä kohdatut huolet näkyvät työssä jaksamisessa?
  - Kuinka riittäväksi päivähoiton toimenpiteet huolten suhteen koetaan?

- Kokemus lastensuojelun ennaltaehkäisevästä työstä
  - Mikä päivähoitossa koetaan lastensuojelun ennaltaehkäisevänä työnä (yksilö/yhteisö)?
  - Kuinka riittäväksi ammattitaito koetaan?
  - Millaisia toimenpiteitä (interventio) päivähoitolla on käytössä ennaltaehkäisevässä työssä?
  - Kuinka riittäviksi päivähoiton ennaltaehkäisevän työn toimintakeinot koetaan?

- Avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten tarpeisiin vastaaminen
  - Millaisena avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten kanssa työskentely koetaan?
  - Kuinka riittäväksi ammattitaito koetaan?

- Moniammatillinen verkostotyö päiväkodissa
  - Kuinka selkeiksi eri toimijoiden roolit koetaan?
  - Kuinka riittäväksi moniammatillisen verkostotyön nykyiset toimintatavat koetaan (lapsen etu)?

TEEMA 3 Vanhempien kanssa tehtävä työ eli kasvatuskumppanuus

- Vanhemmuuden tukeminen
  - Millaisena avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten perheiden kanssa työskentely koetaan?
  - Kuinka riittäviksi päivähoidon keinot vanhemmuuden tukemisen suhteen koetaan?
  - Millaista tukea päiväkodin henkilökunta kaipaa yhteistyökumppaneitaan perheiden kanssa työskentelyyn?

- Kasvatuskumppanuuden toteutuminen
  - Kuinka perheet sitoutuvat kasvatuskumppanuuteen?
  - Kuinka riittävänä kasvatuskumppanuus koetaan lasten hyvinvoinnin kannalta?

ANALYYSIRUNKO

SOPIMUS

Lastensuojelun suunnitelmaan liittyvän *Nykytilan analyysin ja tulevan kehityksen ennakointiselvityksen tekeminen* Ylä-Savon kunnille Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön sosionomi (AMK) –opiskelijoiden opinnäytetyönä.

1. SOPIMUKSEN OSAPUOLET

Toimittaja:

Savonia-ammattikorkeakoulu, Iisalmen yksikkö
PL 72 (Haukisaarentie 2)
74101 IISALMI

Sosionomi (AMK) opiskelijat (SSAB6) neljänä opinnäytetyöryhmänä:

(1) Irene Korhonen ja Heli Partanen, (2) Meri Heikura, Maija Rönkkö ja Malla Ylönen, (3) Laura Meriläinen ja Hanna-Kaisa Mykkänen ja (4) Marja Pöllänen ja Laura Vauhkonen.

Asiakas:

Iisalmen kaupunki (edustaa tässä sopimuksessa kaikkia Ylä-Savon kuntia)
Sosiaalipalvelukeskus,
Perusturvajohtaja Marja-Leena Meriläinen
Kankaankatu 1 B 1, 74120 IISALMI

2. SOPIMUKSEN KOHTEENA OLEVAT TUOTTEET JA/TAI PALVELUT

Sopimuksen kohteena olevat tuotteet ja palvelut:

A. Opiskelijatyönä

- lasten ja nuorten kasvuolojen, hyvinvoinnin tilan, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien palveluiden sekä lastensuojelutarpeiden tilastollisen selvityksen tekeminen valmiista tietokanta-aineistoista (kaikissa Ylä-Savon kunnissa);
- neljän syventävän tutkimuksen tekeminen aiheista: (1) Sukupolvien välinen yhteistyö ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä Iisalmissa, (2) Isien osallisuus kasvatus-työssä Iisalmissa, (3) Päivähoidon työntekijöiden näkemykset ennaltaehkäisevästä

lastensuojelu-työstä Kiuruvedellä, Sonkajärvellä ja Vieremällä ja (4) Perhetyöntekijä (sijais)perheen tukena Pielavedellä, (5) Lastensuojeluun liittyvä aihe (tarkennetaan) Lapinlahdella.

B. Opettajatyönä (yliopettaja hankkeen koordinoijana ja 2 ohjaavaa opettajaa, yhteensä 106 tuntia)

- yhteistyöstä sopiminen Iisalmen kaupungin kanssa
- yhteydenpito kuntien edustajista muodostettavaan projektiryhmään (14 tuntia.
- opiskelijoiden ohjaaminen ryhmäohjauksena tilastoaineiston keräämisessä ja käsitteilyssä (52 tuntia)
- yhteenvetoraportin kirjoittaminen opiskelijoiden tilastaselvityksistä sekä opinnäytteinä tehdyistä tutkimuksista (Palvelujärjestelmän kehittäminen lastensuojelunlain mukaisten tehtävien hoitamiseksi) (40 tuntia).

3. HINNAT JA MAKSUEHDOT

Palvelun hinta on 4.500 euroa + ALV 22 %. Hinta muodostuu opettajien ohjaustyöstä (2.600 €), loppuraportin kirjoittamisesta (1.500 €) sekä opettajille ja opiskelijoille aiheutuvista kulu-korvauksista (kuten puhelin-, posti-, monistus- ja matkakuluista, yhteensä 400 €). Toimittaja laskuttaa vuoden 2008 lopussa ennakkomaksun 2.000 € + alv. ja loput 2.500 € + alv., kun tuotteet (tilastoihin pohjautuva selvitystyö, viisi opinnäytetyötä ja yhteenvetoraportti) ovat valmistuneet vuonna 2009 ja asiakas on ne hyväksynyt. Ylä-Savon kunnat jakavat maksut asukasluvun suhteessa niin, että Iisalmen kaupungin osuus on 40 % ja loppu jaetaan muiden kuntien kesken. Toimittaja laskuttaa suoraan kuntia saatuaan selvityksen kuntien osuuksista.

4. TOIMITUS

Toimitusaika: Tilastoihin pohjautuva selvitys toimitetaan asiakkaalle maaliskuussa 2009, ennakkotietoja opinnäytetutkimuksista on käytettävissä toukokuussa 2009 sekä opinnäytetöiden raportit ja loppuraportti viimeistään 30.11.2009 mennessä. Koska tuotteet tehdään pääasiassa opiskelijatyönä, joudutaan varautumaan siihen, että toimitus saattaa viivästyä tai sen laatuun saattaa liittyä joitakin epäkohtia.

5. KÄYTTÖOIKEUSEHDOT

Viranomaisten tietokannoista ja asiakirjoista koottu aineisto on salassa pidettävää, joten opiskelijat ja opettajat eivät saa ilmaista aineistossa ilmeneviä tietoja sivullisille. Opinnäyte-tutkimuksissa noudatetaan tutkimuseettisiä periaatteita. Asiakas saa valmistuneisiin tuotteisiin (tilastoselvityksiin, opinnäytetyöraportteihin ja yhteenvetoreporttiin) liittyvät käyttöoikeudet käyttöönsä ilman ehtoja.

6. MUUT EHDOT

Sopijaosapuolet pyrkivät sopimaan mahdolliset erimielisyydet neuvottelemalla. Jos yhteistyö ei toteudu sopimuksen mukaisesti (esimerkiksi kunta-asiakkailta ei saada tarvittavaa aineistoa tai toimittaja epäonnistuu aineiston käsittelyssä, analysoinnissa tai raportoinnissa), sopimus raukeaa ilman ehtoja.

Toimittajan yhteyshenkilönä toimii yliopettaja Anne Walden ja asiakkaan yhteyshenkilönä perusturvajohtaja Marja-Leena Meriläinen.

7. SOPIMUKSEN VOIMASSAOLO

Sopimus tulee voimaan, kun kaikki osapuolet ovat sen allekirjoittaneet, ja on voimassa siihen saakka kun tuotteet on luovutettu ja hyväksytty tai enimmillään 31.12.2009 saakka. Tätä sopimusta on tehty yhdeksän (9) samansanaista kappaletta, yksi jokaiselle kunnalle ja yksi toimittajalle.

Allekirjoitukset

/ 2008

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Mervi Vidgren
Tulosaluejohtaja

/ 2008

YLÄ-SAVON KUNNAT

Marja-Leena Meriläinen
Perusturvajohtaja, Iisalmi

Sirpa Halmemies
Perusturvajohtaja, Lapinlahti

Olli Mäkeläinen
Sosiaalijohtaja, Keitele

Tiina Piirilä-Laiho
Perusturvajohtaja, Varpaisjärvi

Seija Kärkkäinen
Perusturvajohtaja, Kiuruvesi

Marja-Liisa Savolainen
Sosiaalijohtaja, Sonkajärvi

Urpo Suvanto
Perusturvajohtaja, Pielavesi

Ritva Pääkkönen
Perusturvajohtaja, Vieremä

/ 2008

SOSIONOMI (AMK) OPISKELIJAT

Irene Korhonen

Heli Partanen

Meri Heikura,

Maija Rönkkö

Malla Ylönen

Laura Meriläinen

Hanna-Kaisa Mykkänen

Marja Pöllänen

Laura Vauhkonen.